

11
ČERVENEC
SRPEN 1991

NEzávislého

národného

sorozentu

iniciativy

za demilitarizaci

společnosti

BULLETIN

V Bulletinu NMS č. 11 červenec-srpen 1989 si přečtete:

ÚSTAVA	/2/ Podnět NMS k nové Ústavě ČSSR /4/ Podnět Synodní rady ČCE
ODPÍRÁNÍ VOJENSKÉ SLUŽBY	/5/ Manifestace na náměstí Míru v Praze /6/ Podpora požadavků NMS v zahraničí 31.7.1989 /7/ Odpírači vojenské služby v Československu /10/ Náhradní civilní služba v PLR /12/ Hnutí odpíraců v Maďarsku
JADERNÉ ZBRANĚ	/13/ Petice za jaderné odzbrojení a všeobecný zákaz jaderných zkoušek /14/ Dopis od skupiny Dívčera ze Lvova /14/ Pietní akt v Olomouci
VĚZŇOVÉ HRANICE	/15/ Věznům hrenic v Československu
EKOLOGIE	/16/ Stonava = zagádka
21. SRPEN	/18/ Dopis předsedům vlád a poslaneckým sněmovnám BLR, MLR, NDR, PLR, SSSR /19/ Dopis NMS Michailu Gorbačovovi /20/ Dopis Evropskému parlamentu ve Štrasburku /21/ Prohlášení k 21. srpnu "Slovo k srpnovému výročí" /22/ Jak to nakonec v pondělí 21. srpna letošního roku dopadlo? /23/ Resakce v zahraničí
KONFRONTACE NEBO DIALOG?	/24/ Dopis NMS k událostem v Číně /25/ Několik vět /26/ Prohlášení NMS a MKJL k provolání několik vět /26/ Zvani i "tak-zvani" u Hybernů /P. Jégl/ /27/ Společné prohlášení NMS, HGS a DI /28/ "Nechtějí odhalovat imperialismus"
LIDSKÁ PRÁVA	/30/ Místo svobody projevu a petičního práva treterní stíhání
ZAHRANIČNÍ KONTAKTY	/32/ "Konference ve Vittorii mě zklamala" /34/ Setkali jsme se ... /35/ Prohlášení o spolupráci WiFu a NMS

Ze redakční rady: Tomáš Dvořák, U železné lávky 6, 118 00 Praha 1
Pavel Jégl, Přiborská 518, 190 00 Praha 9
Hana Marvanová, Vrchlického 96, 150 00 Praha 5

Uzávěrka tohoto čísla: 31.8.1989

Podnět NMS k nové Ústavě

Komise KSČ a Národní fronty
pro přípravu nové Ústavy ČSSR

Vážené dámy, vážení páni,

Nezávislé mírové sdružení se ve svém působení často dotýká otázek branné politiky našeho státu, které mají v nejvyšším zákoně důležité místo. Proto se chceme zapojit do veřejné diskuse o nové Ústavě ČSSR a předkládáme Vám následující návrhy, které souvisejí právě s touto problematikou, a s žádostí o podporu s nimi seznamujeme také československé státní orgány, společenské a zájmové organizace, akademické instituce, hromadné sdělovací prostředky a československou veřejnost.

1. Navrhujeme, aby se ústavně zakotvená branná povinnost vztahovala pouze na muže starší osmnácti let.

Stavíme se za to, aby ženy a mladiství na sebe brali tuto povinnost výlučně a za všechn okolnosti dobrovolně.

2. Navrhujeme, aby ve znění nové Ústavy ČSSR nebyla zakotvena povinnost služby v ozbrojených silách.

Uznáváme povinnost občanů bránit vlast, nesouhlasíme však s jednoznačným spojováním této povinnosti s povinností služby ve vojsku. Jedenak doufáme, že bude v dohledné době vyřešen problém odepření této služby z důvodu svědomí, a považujeme tedy za nutné, aby v nejvyšším zákoně k tomu byl dán předpoklad. Další zákonky mohou specifikovat alternativní možnosti náhradní služby i způsob zapojení lidí odmítajících vojenskou službu do branné struktury v případě branné pohotovosti státu, např. zařazením do týlového zdravotnictví nebo neozbrojených složek civilní obrany. Dále máme naději, že bude pokračovat proces uvolnování, který by mohl přinést mezinárodní dohody o minimálních stavech vojsk, což by mohlo vést k vysoké profesionalizaci armády. Ústavení zakotvení služby v ozbrojených silách by pak neodpovídalo situaci. Vzhledem k tomu, že nová Ústava ČSSR by měla být vytvářena se zřetelem k budoucnosti, měla by být otevřena i této alternativě.

3. Navrhujeme, aby povinnost občanů účastnit se obrany státu byla ve znění Ústavy formulována jako povinnost vlastenecká, nikoli politická.

Stávajícím ústavním zakotvením povinnosti bránit socialistické zřízení je konstituován neřešitelný problém: nikomu přece nelze zákonem předepsat jeho politické přesvědčení. Co tedy s lidmi, kteří se chtějí podílet na obraně své země z pohnutek vlasteneckých a ne na základě socialistického internacionálismu? Obrana vlasti je bodem, v němž by se měly sjednotit všechny vrstvy společnosti bez ohledu na politické cíle a přesvědčení, k čemuž musí být dán v ústavě prostor.

4. Navrhujeme zahrnout do Ústavy také ustanovení omezující nejvyšší připustný počet příslušníků všech druhů ozbrojených složek v době míru na 1 % celkového počtu občanů státu.

Pojem ozbrojené složky navrhujeme v branném zákoně definičně vymezit v tom smyslu, že za příslušníka ozbrojené složky je chápán každý příslušník ČSLA a dále každý občan, kterému byla služebně přidělena zbraň, jejíž účinný dostřel přesahuje 50 m /nejde-li o zbraň loveckou nebo sportovní/, bez ohledu na to, zda je tento občan začleněn do nějaké organické jednotky.

"Jednoprocentní obranu" chápeme jako důležitý předpoklad dosažení toho, co je v mezinárodně-politických vztazích označováno jako rozumná obranná dostatečnost.

V současnosti je příslušníky ČSLA údajně 199 700 osob, což při počtu 15,64 mil. obyvatel státu představuje 1,28 % populace. Do tohoto počtu navíc nejsou zahrnuta Vojска MV a Pohraniční stráž. Avšak v ozbrojených silách NATO sloužilo v roce 1985 /podle údajů britského Ústavu pro strategické studie/ v průměru 0,81 % občanů jeho členských států, přičemž hranici 1 % překračovalo pouze Řecko /1,96 %/ a Turecko /1,27 %/, tedy státy, mezi nimiž nastalo válečné napětí. V neprospečných zemích NATO navíc vystupuje vzájemný poměr počtů záloh, okolnosti geografické a zdá se, že také poměr taktických útočných prostředků jaderných i konvenčních.

Dnešní početní stav naší armády zhruba odpovídá roku 1938 /před mobilizací/, tedy situaci, kdy nebylo pochyb o nadcházejícím válečném konfliktu. V letech politické stability v Evropě /do r. 1953/ však její stav kolísal mezi 100 - 150 tisíci.

K závěru, že do výčtu ozbrojených složek je třeba vedle příslušníků ČSLA zahrnout i ostatní osoby vyzbrojené zbraní s účinným dostřelem přes 50m /tj. v našem případě Vojска MV, samopalem vyzbrojené příslušníky MV, Pohraniční stráž, Lidové milice, popř. další/, vede prostý fakt, že v případě mimořádných opatření a válečného konfliktu se počítá s možností jejich nasazení k přímé podpoře armádních jednotek a pod velením ministerstva národní obrany. Skutečnost, že palebnou silou a operačními možnostmi nedosahují úrovně pravídelných jednotek armády, zde nehráje roli - důležitá je schopnost plnit určité /byť druhořadé/ úkoly armády a fakt předpokládané součinnosti s ní.

V této souvislosti podtrhujeme, že postavení a úkoly Lidových milicí v politickém a branně bezpečnostním systému nejsou v čs. právním rádu upraveny; LM jsou tedy ústavně neaprobovanou ozbrojenou složkou.

Dále upozorňujeme, že počet ozbrojených sil zveřejněný v čs. tisku, údaj, kterým ČSSR operuje při mezinárodních jednáních, je takovým empirickým vymezením pojmu "ozbrojená síly", který - tím, že nezahrnuje Vojска MV, Pohraniční stráž, o Lidových milicích ani nemluví - odporuje brannému zákonu a Ústavě ČSSR. Branný zákon totiž chápe ozbrojené síly jako souhrn osob v činné službě /tj. nejen ČSLA, ale také Vojска MV a Pohraniční stráž/ a Ústava ČSSR je jako celek podřizuje prezidentu republiky jako vrchnímu velitelovi. Výklad, který redukuje ozbrojené síly pouze na ČSLA, tedy nepřímo redukuje rozsah ústavních pravomocí prezidenta ČSSR.

5. Navrhujeme, aby znění Ústavy stanovilo zásadu, podle niž přítomnost jakýchkoli cizích vojsk /včetně spojeneckých/ na území státu v době míru musí být schválena nejen parlamentem, ale v druhém kole i celostátním referendem.

Jsme toho názoru, že přítomnost cizích, byť i spojeneckých vojsk na území našeho státu mimo dobu branné pohotovosti se v každém ohledu blízce dotýká jeho suverenity. Rozhodnutí o ní by proto mělo podléhat přímému souhlasu občanské společnosti, lidu, který je Ústavou ČSSR prohlášen za jedině svrchovaný politický subjekt, tedy za nositele suverenity.

Vážené dámy, vážení pánové, žádáme Vás, abyste jako členové komise pověřené přípravou nové Ústavy ČSSR naše podněty posoudili a předložili k veřejné diskusii.

V Praze 6. července 1989

Za NMS: zástupci Hana Holcnerová,
Jan Chudoměl, Jana Petrová,
Jan Svoboda, Ruth Šormová

Také Synodní rada Českobratrské církve evangelické zaslala Výboru pro přípravu ústavy Federálního shromáždění vlastní podnět k přípravě nové Ústavy ČSSR, a to dne 13. března 1989.

Pro zajímavost citujeme část tohoto podnětu, týkající se výkonu vojenské služby:

" Oddíl o výkonu služby v ozbrojených silách /dosavadní čl. 37. zák. 100/60 Sb./ navrhujeme rozšířit o následující ustanovení:

1. Kdo z důvodů svědomí nebo náboženského přesvědčení odmítne výkon služby v ozbrojených silách, může být povolán k náhradní, veřejně prospěšné službě mimo ozbrojené sily. Podrobnosti stanoví zákon.
2. K vykonávání služby v ozbrojených silách mohou být povoláváni muži po dovršení osmnáctého roku věku.
3. Vláda ČSSR je zmocněna zavést dobrovolnou službu v ozbrojených silách, jakmile to mezinárodní situace a bezpečnost státu umožní."

Manifestace

na náměstí Míru v Praze

Dne 31. července 1989 uspořádalo Nezávislé mírové sdružení protestní manifestaci na podporu vězněných odpíračů vojenské služby Vladana Kočího a Jana Šubrta a za uzákonění náhradní civilní služby.

Na shromáždění, které se mělo konat na náměstí Míru v Praze v 17 hodin přišlo téměř 100 aktivistů a příznivců NMS. Shromáždění se zúčastnili také příslušníci VB a StB v hojném počtu, legitimovali a filmovali přítomné, takže byli účastníci manifestace nuceni se přesunout na Karlův most, kde teprve došlo k plánovanému protestnímu shromáždění. V jeho průběhu aktivisté NMS Tomáš Dvořák a Petra Konrádová zorganizovali diskusi, v níž vysvětlili činnost a cíle NMS. Zároveň přečetli petici prezidentu republiky, v níž NMS žádá o udělení milosti odpíračům vojenské služby vězněným v Československu. Tuto petici podpořilo na místě svými podpisy 148 účastníků, čímž se zvýšil počet signatářů na 545. Po téměř hodinové nerušené diskusi se více než 100 občanů s příchodem příslušníků VB pokojně rozešlo.

V den, kdy se mělo shromáždění konat, byli na různých místech zadržováni zástupci NMS /např. Jana Petrová byla již ráno předvedena na okrsek VB a s absurdním odůvodněním, že její občanský průkaz je falzifikát, byla držena na policejní stanicí celý den/. Na náměstí Míru bylo zadrženo 5 občanů, na Kašicově mostě příslušníci bezpečnosti zabezpečovali účastníkům filmy z fotoaparátů. Ve večerních hodinách byli všichni zadržení propuštěni.

Podpora požadavků NMS v zahraničí 31. července 1989

V pondělí 31. července v odpoledních hodinách se konaly obdobné manifestace před československými zastupitelskými úřady v zahraničí.

V Londýně rozdávalo od 16 hodin dvanáct mírových aktivistů letáky s nadpisem "Právo odmítnout zabíjet", které informovaly o situaci odpíračů vojenské služby v Československu a požadovaly jejich propuštění a zavedení náhradní civilní služby. V 17 hodin pak předali britští aktivisté na československém velvyslanectví dopis adresovaný prezidentu ČSSR, v němž se mj. píše: "... Demonstrujeme dnes před československým velvyslanectvím v Londýně na vyjádření solidarity s demonstrací, kterou paralelně pořádá Nezávislé mírové sdružení v Praze, a také proto, abychom vyjádřili podporu požadavků NMS a celému NMS vůbec."

V Haagu demonstrovalo asi dvacet aktivistů z mírových skupin Pax Christi, IKV a VD s transparenty. Dopis na čs. velvyslanectví však nemohli osobně předat, protože je odmítli přijmout.

V Budapešti se shromáždilo asi 140 lidí z Kruhu Východ-Západ, kteří odešlali československým úřadům protestní petici.

V New Yorku zorganizovala podobnou manifestaci před čs. konzulátem organizace Kampán za mír a demokracii - Východ-Západ.

Podobné akce se konaly i v Římě a ve Vídni.

Záběry ze solidární akce uspořádané ve Vídni 31. července 1989

heslo na transparentu:
SVOBODU PRO ODPÍRAČE VOJENSKÉ SLUŽBY !

tito dva muži názorně kolemjdoucím představují
v Československu vězněná odpírače Jana Šubrtu
a Vladana Kočíka

Odpíráči vojenské službyv Československu

Vladan Kočí opět odsouzen!

Vojenský obvodový soud v Praze odsoudil dne 13. 7. 1989 25letého violoncellistu Vladana Kočího za nenastoupení základní vojenské služby k trestu odnětí svobody v trvání 16 měsíců s výkonem v I. NVS. Vladan Kočí byl za odpírání vojenské služby potrestán již v roce 1988, a to 15 měsíci odnětí svobody, z nichž však vykonal jen dva a půl měsíce, protože se na něj vztahovala amnestie prezidenta republiky.

V hlavním líčení nepřijal předseda senátu společenskou záruku nabízenou NMS s tím, že ve smyslu zákona není NMS organizací, která nabízí záruku mohla nabízet. Při soudním jednání byly konstatovány náboženské motivy jednání Vladana Kočího, který nemůže, jak uvedl ve své závěrečné řeči, vykonat vojenskou přísluhu, protože by zavazovala k případnému použití zbraně vůči bližnímu. Jak Vladan Kočí, tak i soud v odůvodnění rozsudku poukázali na změny v zákonnych úpravách vojenské povinnosti v Polsku a v Maďarsku a na možný vývoj dílce směrem i v Československu. Soud však konstatoval, že podle dosavadních zákonů je Vladan Kočí vinen. Odpíráni vojenské služby se stává pravděpodobně určitým celospolečenským problémem; jen k útvaru, k němuž měl nastoupit Vladan Kočí, nenastoupili kromě něho dva další branci. Soud vyhlásil rovněž usnesení, jímž rozhodl o propuštění Vladana Kočího z vazby, ve které byl od 5. 6. 1989. Toto rozhodnutí soud zdůvodnil tím, že další odvod branců je až v říjnu 89 a že do té doby nastoupí Vladan Kočí, stane-li se rozsudek pravomocný, trest odnětí svobody. Prokurátor však podal proti usnesení stížnost, která má odkladný účinek, takže Vladan Kočí zůstal i nadále ve vazbě.

Dne 10. 8. 1989 byl rozsudek obvodového vojenského soudu potvrzen výšším vojenským soudem, který zamítl odvolání obžalovaného. Zároveň soud zamítl stížnost prokurátora a propustil Vladana Kočího na svobodu. Obhájce Vladana Kočího podal žádost o odklad výkonu trestu v souvislosti se žálostí Vladana Kočího o povolení vystěhování z Československa.

/Východoevropská informační agentura - VIA 043, 049/89 /

Žádost o odklad výkonu trestu, kterou podal obhájce Vladana Kočího, podpořili zástupci NMS dne 14. 8. 89 dopisy adresovanými představitelem senátu Obvodového vojenského soudu pro Prahu JUDr. Janu Lanssedovi a tajemníkovi Výboru čs. veřejnosti pro lidská práva a humanitární spolupráci JUDr. Fléglovi.

Vladan Kočí je ženatý, otec čtyřletého dítěte. Adresa manželky: Hans Kočí, Jánský vršek 8, 118 00 Praha 1.

Závěrečná řeč Vladana Kočího

/před Obvodovým vojenakým soudem pro Prahu dne 13. 7. 1989/
Vážený pane předsedo, vážení předsedici,

už podruhé stojím před tímto soudem z téhož důvodu odmítnutí základní vojenské služby. Dovolte mi, abych vysvětlil a obhájil svůj postoj v této věci. Žijeme v době, kdy celý civilizovaný svět usila-

je o vytvoření atmosféry míru, porozumění a spolupráce mezi národy. V době, kdy ve všech zemích sílí mirové hnutí, až organizované či neorganizované oficiálními strukturami, kdy je stále více pacifický smýšlejících lidí, odmítajících násilí a válku jako prostředek řešení problémů světa, a lidí, kteří se z důvodu svědomí a náboženského přesvědčení odmítají aktivně i pasivně na tomto násilí podílet či se na ně připravovat. Je paradoxem, že právě v zemích z hlediska socialistických států krajně reakčních a militaristických, jako jsou USA, NSR či Velká Británie, je lidi, kteří smýšlejí jako já či podobně, nejvíce a ze strany zákona a státu jim nejsou v jejich přesvědčení činěny překážky. Také některé socialistické země hledají nebo našly řešení otázky odpíračů základní vojenské služby, které by nenarušilo obranyschopnost státu a odpírače násilí neposuzovalo jako zločince či podvratné živly. Je to proces zákonitý a zcela pochopitelný hlavně v době, kdy se neustále jedná o snižování napětí, stavu výzbroje i početního stavu armád v Evropě. I v naší zemi začalo v posledních měsících jednání o otázkách týkajících se základní vojenské služby i nahradní civilní služby mezi neoficiálními občanskými iniciativami a představiteli SSM a ČSLA. Sám se nepodílím na práci žádné organizace, a proto nevím, jak dalece jednání pokročila. Dozvěděl jsem se jenom, že ústy vojenského představitele bylo ve sdělovacích prostředcích řečeno, že případy odmítání služby v armádě či nošení a používání zbraně jsou v naší zemi citlivě řešeny. Je dobré to slyšet, protože právo na svobodu svědomí, vyznání a přesvědčení je jedno z nejzákladnějších lidských práv, k jejichž důslednému respektování a dodržování se zavázali představitelé vyspělých demokratických zemí na konferenci v Helsinkách či setkání ve Vídni, mezi nimi i představitelé naší republiky.

Já jsem věřící křesťan. Věřím v Boha a v Pána Ježiše Krista, který trpěl, zemřel a vstal z mrtvých, aby nás lidí vykoupil a vyšvobodil z hříchů a marnosti tohoto lidmi ničeného světa, a který opět přijde, aby soudil lidí podle jejich skutků. Z mé víry premení má bázen a úcta k Bohu, která mi nedovoluje, abych přestupoval zákon Boží lásky a milosrdenství kvůli tvrdosti zákonů lidských. Boha miluji, slyším jeho hlas a žít podle jeho vůle je pro mne důležitější než cokoliv jiného, protože vím, že mě nevede k ničemu, čím bych lidem ubližoval, ale vede k lásce, porozumění a toleranci. Vojenskou službu odmítám, protože vím, že to, k čemu vojenská příslušná ČSLA zavazuje, nemůžu nikdy s čistým svědomím dělat, a proto bych lhal, kdybych ji řekl a podepsal. Nechci být vojákem, protože voják se v každém případě připravuje na násilí, a to až k němu ve skutečnosti dojde či nikoliv. Přitom neodsuzuju a nezamítám nikoho, kdo do armády vstupuje, protože to je věc čistě subjektivní, otázka svědomí, kde nelze něco nařizovat. Proto si také myslím, že armády, které snad jsou nutné k udržení pořádku a míru na světě, by měly být založeny na bázi dobrevolnosti, a to tím více, čím větším a vznešenějším ideím slouží. Není cílem mého postoje předělat svět, ale umožnit každému svobodné rozhodování v otázkách svědomí a víry. Stojím zde s naprostou čistým svědomím, bez postranních myšlenek a cílů a žádám, aby podle toho bylo se mnou nakládáno. Už podruhé se nevyhýbám zodpovědnosti za svůj postoj ani se nesnažím svou situaci řešit nepoctivým způsobem, tak obvyklým v dnešní době...

/před vyšším vojenským soudem dne 10. 8. 1989/

... Z Vašeho hlediska a podle zákonů Vámi reprezentovaných jsem zjistě vinen a zasluhuji trest. Ale to, co se nyní nazývá právem a spravedlností, brzy bude a nyní už je posuzováno jako bezpráví a zločin, protože odsuzujete člověka, který svým postojetem a přesvědčením nenásilným způsobem bojuje za ideály a cíle lidstvu i naši současné politice nejdražší, a to mír a porozumění mezi lidmi. Musíte uznat, že kdyby všichni lidé jednali jako já, nebylo by ve světové

politice pomalu co řešit. Jistě, je to zatím utopie. Ale ... někde přece musí pokrok ve společnosti anticipovat, být myšlením a jednáním trochu dopředu, a čím více je takových lidí, tím je to pro společnost lepší. Poučme se z minulosti. Pokaždé tomu tak bylo a pokaždé bylo pronásledování takových lidí později posouzeno jako zločin páchaný vládnoucí mocí na slabších či úplně bezbranných lidech. Nejsem žádná osobnost nebo známý myslitel, ale mám za to, že bezpráví zůstává bezprávím, ať se ho ti, co mají v rukou moc, dopouštějí na velkých nebo malých lidech. Zákon není věčná a dokonalá věc. Je tvoren lidmi, vzniká a působí v určitých vztazích. Když se ale vztyčí mění a vyvíjejí, měl by se měnit i zákon, a ne konzervativně setrvávat na jedné úrovni. A když už setrvává, tak by měl připustit alespoň výjimky, nebo umožnit lidem, kteří nečiní nic zlého, a přesto se do rozporu s ním dostávají, žít někde, kde tento zákon již neplatí, tj. v jiné zemi. Víme, že upravit zákon či zřídit náhradní civilní službu není v dnešní době nikterak nemožné, naopak, mezinárodní situace to dovoluje či dokonce vyžaduje. Nebudu zdržovat a mluvit o civilní službě. Pouze Vás chci požádat, abyste a rozhodnutím v mé věci počkali na dobu, kdy se o této otázce definitivně rozhodne, nebo mi umožnili opustit republiku i s mou rodinou, když není možné, abych zde žil poctivý a mírumilovný život, prostý přetvářky a lží. A když mě nakonec odsoudíte, aplikujte zákon podle svého svědomí, s tím, že svůj názor nezměním, že jak pevně věřím, i můj další duševní vývoj bude z milosti Boží pouze pozitivní. Děkuji za pochopení.

Odpírač vojenské služby Roman Rákosník

Dne 11. srpna 89 dostal povolávací rozkaz na třídy denní vojenské cvičení mluvčí Klubu právní podpory /KPP/ Roman Rákosník, narozený 4. 1. 1960. Podobný povolávací rozkaz obdrželi i další aktivisté v Československu s úmyslem zabránit jim v účasti na manifestaci 21. srpna tohoto roku.

Roman Rákosník tento povolávací rozkaz neuposlechl a jako odpověď na něj zaslal armádnímu generálu Milanu Václavíkovi a okresní vojenské správě dopis, ve kterém vysvětlil důvody svého postoje:

O t e v ř e n ý d o p i s Č S L A

Vážení přátelé,

Mnohokrát jsme již žádali různými způsoby o zavedení náhradní civilné služby pro ty, kteří jsou pevně přesvědčeni o tom, že nenásilí je pro lidstvo lepší cesta než násilí, a proto jim jejich svědomí nedovoluje sloužit v ozbrojených silách. Ač je to ve světě již běžné, v naší zemi, jejíž celá kultura byla i přes veškeré násilnosti formována Ježíšovým učením o lásce k nepřátelům, doposud neexistuje pro odpírače vojenské služby z důvodů svědomí jiná alternativa než vězení.

Povoláváte mě nyní na vojenské cvičení, abych nezbíral dostatek odvahy a zbělosti k případnému použití násilí. Já zatím celý svůj život sbírám odvahu k tomu, abych v případě nutnosti dokázal uplatnit nenásilí, jak mě osobně k tomu vede Boží zákon. Protože Vaše nabídka ohrožuje vážným způsobem integritu mé osobnosti, nemůžu na vojenské cvičení nastoupit. To, že mi neumožňujete náhradní službu v civilním sektoru, považují za nemorální, neboť to pokládám za omezování základního lidského práva na svobodu svědomí. Ze stejného důvodu tudiž nepřijímám ani sankci, kterou mi zá nenastoupení na vojenské cvičení nabízí trestní zákoník v § 280, a sice odnětí svobody v délce trvání od 6 měsíců do 5 let.

Doufám, že kompetentní orgány již brzy pochopí, že člověk není stroj, který lze programovat, a zasadí se o uzákonění náhradní civilní služby, kterou rád vykonám. Do té doby mi nezbývá než přejít, jak se po vojensku říká, do illegality, nebo jak já to cítím, nadále požívat Božích darů, se kterými se na svět rodí každý člověk, a sice práva na svobodu svědomí a pohybu, a snažit se smysluplně pracovat ve prospěch celé společnosti.

S pozdravem "Pacem in terris"

Váš odpírač vojenské služby
Roman Rákosník

16. srpna 1989 bylo proti Romanu Rákosníkovi zahájeno trestní stíhání pro trestný čin nenastoupení služby v ozbrojených silách. 30. srpna byla v bytě, kde trvale bydlí /B. Němcové 3, Jablonec n. Nisou/, provedena domovní prohlídka. Roman Rákosník je doposud na svobodě a skrývá se. /Adresa jeho matky: Saša Rákosníková, Boženy Němcové 3, Jablonec nad Nisou, 466 04./

Martin V. Bednář se dne 16. srpna 1989 obrátil s písemnou žádostí o povolení náhradní civilní služby na Okresní vojenskou správu v Olomouci. Ve své žádosti uvedl, že jako věřící člověk odporující všem násilnostem odmítá jakkoli se podílet a/nebo se připravovat na zabíjení a ničení člověkem vytvořených hodnot. Z federálního ministerstva národní obrany mu přišla odpověď, v níž byl vyrozuměn o tom, že jeho dopis byl postoupen příslušnému funkcionáři a že má vyčkat jeho zprávy. /Martin Bednář bydlí v Olomouci, Jeronýmova 8, PSČ 777 00./

Dozvěděli jsme se také o případu odpírače vojenského cvičení. Jelikož však dotyčný nechce svůj případ zveřejňovat, uvádíme jej alespoň anonymně:

25-tiletý svědek Jehovův odmítl v tomto roce nastoupit vojenské cvičení v délce tří týdnů, za což byl odsouzen k 16 měsícům nepodmíněně do I. NVS. U soudu vypovídal, že mu jeho přesvědčení zakazuje brát do rukou zbran a z tohoto důvodu nemůže cvičení absolvovat. Během přeličení byl na něj činěn nátlak, že po výkonu trestu může být znova povoláván na vojenské cvičení až do svých 50-ti let.

Náhradní civilní služba v PLR

Dne 13. července 1988 schválil polský sejm zákon o náhradní civilní službě pro ty občany, kteří odmítají vykonávat vojenskou službu z důvodů svědomí nebo náboženského přesvědčení. Tento zákon vstoupil v platnost 1. září loňského roku.

Z tohoto zákona vyjímáme nejdůležitější ustanovení:

Doba trvání náhradní služby činí 36 měsíců, pro absolventy vysokých škol 24 měsíců. /To znamená, že náhradní služba je o rok delší než základní vojenská služba./

Náhradní služba spočívá ve vykonávání prací v oblasti ochrany životního prostředí, sociální péče, a také místního a vodního hospodářství v době míru.

O náhradní službu může branec požádat písemně s uvedením důvodů bezprostředně v den předstoupení před odvodní komisi anebo nejpozději v den obdržení povolávacího rozkazu. Dokud není o jeho žádosti rozhodnuto, nepodléhá branec povolávací povinnosti.

Branec, jehož žádosti bylo vyhověno, je povinen se ve stanovený den dostavit na pracoviště, na které byl pro výkon náhradní služby zařazen orgánem státní správy pro rozmišťování pracovních sil příslušným podle trvalého bydliště brance.

Vhodná pracoviště určuje ministerstvo práce a sociálních věcí, dozor nad průběhem náhradní služby provádí ministr práce a sociálních věcí.

Branec vykonávající náhradní službu není v pracovním poměru se zaměstnavatelem. Vztahuje se však na něj většina ustanovení zákoníku práce, zejména o povinnostech pracovníka a pracoviště, o hmotné odpovědnosti, pracovní době, bezpečnosti a hygieně práce.

Branci, kteří vykonávají náhradní službu, mají nárok na bezplatnou celodenní stravu nebo její peněžní ekvivalent, bezplatné ubytování, plat ve výši služného pro vojáka základní vojenské služby o hodnosti vojína a zdarma ochranný oděv, obuv a pomůcky, což jim zajišťuje pracoviště, kde náhradní služba probíhá. Cestu z místa trvalého bydliště do místa, kde má náhradní služba probíhat, hradí branci orgán, který brance do náhradní služby zařadil. Cestovné každý den na pracoviště a zpět, cestu na dovolencu do místa trvalého bydliště nebo do místa bydliště nejbližšího člena rodiny brance hradí pracoviště, na které je branec zařazen. - nařízení rady ministrů z 8. 8. 1988 ve věci náhradní služby/

Dále mají tito branci každý rok nárok na dovolenou /7 kalendářních dnů v prvním roce služby, 10 dnů ve druhém a 14 dnů ve třetím roce služby. V prvním roce služby může pracoviště poskytnout brancom dovolenou až po absolvování nejméně šesti měsíců služby. - nař. rady ministrů/.

Branci nemohou v době vykonávání náhradní služby zastávat vedoucí funkce. Branci, který prokazuje dobré pracovní výsledky může ředitel závodu za odměnu přiznat měsíční prémie, nebo prodloužit dovolenou za příslušný rok služby /o 2 až 5 dnů - nař. rady ministrů/.

A JAK JE TO S UPLATŇOVÁNÍM ZÁKONA V PRAXI ?

/výňatek z článku z War Resisters International Newsletter - březen-duben 1989/

Od září 1988 do ledna 1989 c náhradní službu údajně požádalo 3-4 tisíce odpíračů. Umožněna byla asi 60 % žadatelů. Přesný odhad je značně obtížný, protože WiP se dozvídá jen o problémových případech.

Zajímavý je případ Tadeusze Klebowskiego, jehož žádost o náhradní službu i následné odvolání byly zamítnuty. Nakonec napsal ministru obrany a vnitra a byl překvapivě přidělen k náhradní službě. Ministr prohlásil, že "odvedenec nemusí dokazovat, že skutečně vžírá tomu, co tvrdí. Pouze musí své myšlenky vysvětlit." Znamená to snad, že důvody odepření vojenské služby nebudu v budoucnu přezkoumávány?

Zákon o odpíračích je vystaven velké kritice: Vláda v podstatě nedala místním vojenským úřadům pokyny k výkladu zákona, takže si mohou dělat, co chtějí. Odvedenci nejsou dostatečně informováni o svém právu na náhradní službu a některí potenciální odpírači byli informováni mylně - jednomu z nich v malém městě řekli, že se na něho toto právo vůbec nevztahuje, protože náhradní služba se týká pouze odved-

denců z velkoměst!

Plat - to, co odpírači dostávají, se nedá vůbec platem nazvat. Dostávají měsíčně 2.700 zlatých /nízký měsíční plát je jinak kolem 30.000, průměrný dělník v továrně dostává 50-60.000/, dále 360-620 zlatých denně na stravu /5x týdně/ a 4.000 zlatých ročně na oblečení.

Mnoho odpíračů je zcela zbytečně posíláno pracovat daleko od rodiny, ačkoli by podobnou práci mohli vykonávat v blízkosti bydliště.

V Polsku je velkým problémem odchod mnoha mladých lidí z vesnic do měst. WiP žádá, aby odpírači, kteří chtějí zůstat na venkově, mohli vykonávat náhradní službu v zemědělských podnicích, v kterých již pracují.

Práce při náhradní službě se vybírá zcela bez ohledu na kvalifikaci odpírače. Někteří odpírači jsou zařazováni na zvláště těžké práce, jako např. kácení stromů.

WiP žádá pro odpírače rádnou mzdu. Skupiny WiPu ve velkých městech zřídily "kanceláře", kde informují o možnostech náhradní služby, poskytují rady odpíračům a shromažďují informace o žádostech o náhradní službu a o uplatňování zákona o náhradní službě.

V Gdánsku vznikl Mírový fond, jehož cílem je rozvoj antimilitarismu, získávání peněz pro zvláště špatně placené odpírače vykonávající náhradní službu. Z peněz by se měla hradit např. pomoc rodinám odpíračů. Členové fondu by také chtěli pomáhat odpíračům najít ubytování, chtěli by zřídit knihovnu spod. Kontaktní adresa: Lech Parell, Stryjawskiego 33c/24, 80-631 Gdańsk.

Hnutí odpíračů v Maďarsku

V únoru vznikl v Maďarsku Kruh odpíračů vojenské služby z důvodu svědomí. V základním prohlášení této iniciativy se mj. praví:

"... 11. 2. 1989 jsme my, níže podepsaní, ustavili Kruh odpíračů. Chceme rozvíjet aktivitu v takovém duchu, aby přinášela lidem a celým národům mír a porozumění. Chceme zastupovat zájmy odpíračů vojenské služby, usilovat o politickou i morální rehabilitaci lidí, kteří byli za odmítnutí vojenské služby pronásledováni; chceme pomáhat hájit práva těch, kdo budou konat náhradní civilní službu; chceme se ujišťovat, že náhradní civilní služba je skutečně "mírová": že není diskriminací; chceme sledovat fungování náhradní služby, spolupracovat s podobnými skupinami v zahraničí, informovat veřejnost o odpírání a odpíračích."

Členem Kruhu se může stát každý, kdo odmítá vojenskou službu.

Kontaktní adresa /angličtina/: Olga Dioszegi
1126 Bp Böszörményi
Budapest
MLR

nebo telefon: József Merza, 36182875 /9-13 hodin/

Petice za jaderné odzbrojení

a všeobecný zákon o jaderných zkoušek

Dnes, 7. srpna 1989, Vám připomínáme, že před 26 lety byla Sovětským svazem, Spojenými státy americkými a Spojeným královstvím podepsána třístranná smlouva o jaderných zkouškách - Smlouva o omezeném zákazu zkoušek /LTBT/. Tato smlouva zakázala jaderné výbuchy na zemi, pod vodou a v ovzduší.

Včera, 6. srpna, jsme si připomenuli nezvratné a pokračující utrpení obyvatel Hirošimy a Nagasaki, které způsobily první jaderné bomby.

Jako členové nezávislých mírových sdružení, usilující o lidská práva i o práva politická, si přejeme žít bez hrozby jaderných zbraní.

V posledních letech vyjádřilo mnoho lidí i národních, včetně USA, SSSR a Velké Británie svůj postoj k pokračujícímu šíření jaderných zbraní po celém světě.

Smlouva o nešíření jaderných zbraní /NPT/ z roku 1968 usiluje o úplný zakaz všech jaderných zkoušek. Všechni podepsání se k tomuto cíli zavázali, jak je to uvedeno v článku IV této smlouvy.

V současné době je reálně možné, že více než 40 zemí požádá o doplňující konferenci ke Smlouvě o omezeném zákazu zkoušek /LTBT/, aby tato smlouva byla změněna na Smlouvu o všeobecném zákazu jaderných zkoušek /CTBT/.

Žádáme Vás, abyste uskutečnění této konference podpořili.

Chceme zdůraznit, že jaderné mocnosti jsou za zničení jaderných zbraní zvlášť odpovědné. Uzavření Smlouvy o všeobecném zákazu jaderných zkoušek /CTBT/ by bylo významným krokem tímto směrem.

Již článek 51 závěrečného dokumentu Prvního zvláštního zasedání OSN o odzbrojení /SSD I/ v roce 1978, který podepsaly všechny členské státy, uznává, že "zastavení zkoušek jaderných zbraní všemi státy v rámci efektivního procesu jaderného odzbrojení by bylo v zájmu lidstva. Bylo by významným příspěvkem k výše zmíněnému cíli - ukončení zdokonalování jaderných zbraní, vývoje nových typů těchto zbraní a zabránění šíření těchto zbraní..."

Vyzýváme Vás, abyste pokračovali v efektivním procesu jaderného odzbrojení, který se započal podepsáním smlouvy INF v prosinci 1987, a abyste napomohli konání konference o všeobecném zákazu jaderných zkoušek.

Svět bez jaderných zbraní tu může být ještě v tomto století.

Tuto petici podepsali:

za Nezávislé mírové sdružení : Jan Chudomel, Jana Petrová /zástupci/
za Mezicírkevní mírovou radu /IKV/, Holandsko : Ten van den Heuvel,
Mient Jan Faber /gen.tajemník/
za Pax Christi, Holandsko : Jan Ter Laak /gen. tajemník/

Dne 7. srpna 1989 navštívili nizozemští a českoslovenští míroví aktivisté velvyslanectví jaderných mocností - SSSR, USA, Velké Británie, Francie a ČLR - aby jim petici předali. V Nizozemí přijali petici pracovníci všech navštívených velvyslanectví s výjimkou čínského. V Fraze byli zástupci NMS přijati na velvyslanectví USA, Velké Británie a Francie; v rozhovorech s politickými rady těchto zastupitelství vyložili svá stanoviska a vyslechli výklad diplomatů. Přijetí bylo přátelské. Pracovníci sovětského velvyslanectví se omluvili, že se zástupci NMS nemohou pro nedostatek času jednat a přijali petici pouze v písemné formě. Pracovníci čínského velvyslanectví odmítli nejen se zástupci NMS jednat, nýbrž i petici převzít. Byla jim proto zaslána poštou.

Dopis od skupiny Důvěra ze Lvova

V červnu přišel na adresu NMS dopis od skupiny Důvěra, v němž se poukazuje na jaderné memento Hirošimy, Nagasaki a Černobylu. Odesílatelem tohoto dopisu Alik Olisevič jménem Důvěry vyzval k uctění památky obětí těchto katastrof dne 6. srpna.

Pietní akt v Olomouci

Dne 6. srpna 1989 v poledne se mělo konat v Olomouci pietní shromáždění za oběti výbuchu atomové bomby v Hirošimě před 44 lety.

Zásahem státní a veřejné bezpečnosti byl tento pietní akt zmařen, policie rozehnala asi 80 lidí, přičemž některé z nich krátce zadržela a vyslýchala.

Přesto se kolem 17. hodiny dostalo sedm aktivistů nezávislých iniciativ k orloji na náměstí, kde zapálili svíčky.

/VIA Praha 049/89/

Věznům hranice v Československu

Podle Všeobecné deklarace lidských práv a Mezinárodního paktu o občanských a politických právech má každý právo opustit kteroukoliv zemi, i svou vlastní, a vrátit se do své země. Toto právo může být omezeno jen výjimečně, a to zákonem.

V Československu však toto právo ve skutečnosti zaručeno není. Československému občanu může být kdykoli odebrán nebo nemusí být vůbec vydán cestovní doklad, a to bez žádného zdůvodnění, pouze s poukazem na obecné formulace příslušných právních ustanovení /nejčastěji: "není v souladu se státním zájmem"/, které dovolují v podstatě libovolně široký výklad. Taktéž dochází k diskriminaci občanů z politických důvodů.

Možnost opustit kteroukoliv zemi, svobodně cestovat není v Československu základním lidským právem, ale privilegiem, které může být kdykoli odňato. Stává se tak dalším prostředkem kontroly státu nad občanem. Tato situace odporuje mezinárodním závazkům, které Československo přijalo /naposledy Závěrečným dokumentem vídeňské následné schůzky KBSE/, a má i negativní důsledky na život v naší zemi. Cestování totiž neprospívá jenom jednotlivci, ale i celé společnosti a vůbec, protože je zdrojem poznání, a tím, že umožnuje kontakty mezi lidmi různých zemí, různých společenských systémů, různých kulturních tradic, posiluje v lidech toleranci k odlišnému a pomáhá mezi lidmi i mezi národy vytvářet důvěru a ochotu ke spolupráci.

30. července 1988 vznikl v Polsku z iniciativy hnutí Svoboda a mír /WiP/ Klub věznů hranic. Vyjadřujeme podporu této polské iniciativě a souhlasíme s tím, aby 13. srpna - den, kdy byla v roce 1961 postavena berlínská zeď - byl Mezinárodním dnem věznů hranic. Chceme podporovat jakékoli mírumilovné kontakty mezi lidmi na celém světě a nesouhlasíme s tím, aby hranice států byly pro jeho občany vězením. Usilujeme o to, aby právo svobodně cestovat náleželo každému bez jakékoli diskriminace. Omezení možnosti být stanovena pouze zákonem, musí mít charakter výjimek a nesmí být zneužívána z politických důvodů.

K prosazování těchto myšlenek považujeme za důležité vypracovat pokud možno co nejúplnejší přehled o tom, komu a z jakých důvodů bylo československými státními orgány odepřeno právo cestovat.

Vyzýváme proto každého, koho se tento problém týká, aby se přihlásil na některou z uvedených adres a uvedl, od kdy nemá cestovní pas, kdy, kym /jakým úředním rozhodnutím/ a proč mu byl odňat, popř. nebyl vůbec vydán. Zároveň uvítáme zaslání fotokopií rozhodnutí orgánu pasu a viz, případně dalších rozhodnutí, souvisejících s omezováním svobody cestování. Tyto případy budeme registrovat a pokusíme se dosáhnout nápravy prostřednictvím institucí, které sledují dodržování dokumentů helsinské konference a následných schůzek.

Hana Jüptnerová, gen. Svobody 816, 543 01 Vrchlabí 1 /Charta 77/
Zdeněk Kulík, Březenecká 4689/428, 430 01 Chomutov /Iniciativa sociální obrany/
/původně J. Černogurský - ve vězení/

Hana Marvanová, Vrchlického 96, 150 00 Praha 5 /Nezávislé mirové sdružení/

Jan Šabata, Kallabova 29, 616 00 Brno /Hnutí za občanskou svobodu/
Radomír Vítek, J. Fučíka 4026, 760 01 Gottwaldov /Společnost přátel USA/
/původně S. Devátý - tr. stíhání/

S T O N A W A = Z A G Ł A D A !

Toto heslo - Stonava=záhuba - se objevilo na polské straně Těšína při několikatisícové demonstraci dne 19. května 1989. V Českém Těšíně demonstrovalo v ten den proti výstavbě koksovny ve Stonavě asi 25 občanů.

12. července 1989 se konala podobná demonstrace v Ustroni v Polsku, které se zúčastnilo kolem 3 000 lidí.

Výstavba koksovny ve Stonavě na Karvinsku /zahájení provozu je plánováno na rok 1992/ je problém, který k sobě poutá v poslední době značnou pozornost. Pro naše národní hospodářství je to významná investiční akce, z hlediska ochrany přírody představuje další ohrožení životního prostředí. Tím, že jde o investici umístěnou v blízkosti polských hranic, stává se i mezinárodním problémem. Koksovna ve Stonavě je další příklad stavby, která, ač významně zasáhne do života obyvatelstva, nebyla předložena k posouzení občanů ani v Československu ani v Polsku.

NMS a přípravný výbor Ekologické společnosti hodlá ji zaslat v této věci předsedovi vlády CSSR následující p o d n ě t :

Jsme velice znepokojeni výstavbou koksovny ve Stonavě. Je zřejmé, že provoz této koksovny bude mít silně nepříznivý dopad na životní prostředí jak v Československu, tak i v Polsku. Její umístění do jedné z nejpostiženějších oblastí naší republiky považujeme rovněž za velmi znepokojivé.

Plánovaný koksárenský závod ve Stonavě, který má podle informací polského tisku vyrábět 1,5 mil. tun koksu ročně a má být nahradou za odstranění jedné baterie koksovny Čs. armády v Karviné, je umístěn pouhé 2 km od polské hranice - 6 km přímou čarou od centra čtyřiceti-tisícového polského Těšína. Na československé straně se v těsné blízkosti Stonavy nacházejí města Ostrava, Karviná, Havířov, Frýdek-Místek a Třinec. Průmyslový sever Moravy je označován za jednu z oblastí s nejvíce znečištěným ovzduším. Namísto původně plánované mokré cesty odsíření se v současné době uvažuje o použití suché technologie, ekologicky čistší. Přesto však podle názoru polských odborníků /RWE 9.3. 1989/ by tato koksovna po deseti letech provozu způsobila zánik pásmma lesů v okolí Těšína, Visly, Ustroně a Jaszowce a ve značné míře by narušila ekologickou rovnováhu oblasti.

Vedeni upřímnými obavami o stav životního prostředí v této oblasti, kriticky narušeného extenzivním rozvojem národního hospodářství a mnichaleton preferencí ekonomiky před ekologií, Vás proto žádáme:

1. Zastavit výstavbu koksovny ve Stonavě. Je zřejmé, že její realizace by vedla nejen k dalšímu znečištění průmyslového severu Moravy a oblasti Beskyd na obou stranách hranic, ale i k výraznému zhor-

šení československo-polských vztahů.

2. Pravdivě a úplně informovat československou veřejnost o všech zamýšlených projektech, které dlouhodobě ovlivní životní prostředí a poskytnout jak odborníkům, tak i ostatním československým občanům dostatek času i příležitosti se k témt projektům vyjádřit. Hazardonávání se zdravím a životy obyvatel na obou stranách hranice považujeme za nepřijatelné.

3. Jednoznačně prioritní přístup k otázkám ochrany životního prostředí. To konečně vyplývá i ze schůzky ministrů sedmi sousedních zemí v Praze v květnu t. r. a také ze zásad trilaterální dohody mezi vládami ČSSR, NDR a PLR ve Vratislavě z 1. VII. 1989. Projekty, jako koksovna ve Stonavě, vodní díla Nové Mlýny, Gabčíkovo-Nagymaros, výstavba jaderných elektráren Mochovce a Temelín, kanál Odra-Dunaj-Labe a další nám známé podobné projekty o skutečné prioritě ekologických zájmů rozhodně nevypovídají. Realizace řady z nich by byla zcela zbytečná, došlo-li by k restrukturalizaci a úsporám energie v již tak hypertrofovaném rezortu hutnictví a těžkého strojírenství.

/Podpisy, kterými vyjádříte souhlas s tímto podnětem, zasílejte na adresu Lenka Marečková, Římská 13, 130 00 Praha 3./

CHARTA 77 vydala dne 8. srpna 1989 dokument - Stanovisko k výstavbě koksárny u Stonavy. Upozornila v něm na rozpor mezi výstavbou této obří koksovny v těsné blízkosti polských hranic a vyjádřením předsedy čs. vlády L. Adamce, že čs. vláda nedá souhlas k postavení žádné nové výrobní kapacity, která by znečišťovala životní prostředí v sousedních zemích. Charta 77 počítala snížení výkonu koksárny na polovinu, o němž nyní uvažuje čs. vláda, za nedostatečné a požaduje, pokud neexistují záruky, že se životní prostředí provozem koksárny nebude zhoršovat, bezpodmínečné zastavení její výstavby.

25. srpna 1989 byla předána čs. vládě nóta polské vlády, týkající se výstavby koksárny ve Stonavě, kde se mj. zdůrazňuje, že "... činnost této koksárny by přiblížila zdroje znečištění k polským hranicím a ohrozila by celou oblast Beskyd s velkým počtem obyvatel a rekreačních středisek. Uvedení koksárny do provozu by též zhoršilo kvalitu vod v řece Olši a také ve vodní nádrži v Goczałkowicích, která je zdrojem pitné vody pro Slezsko..." /Rudé právo 26.8.1989/

DEN 5. ŘÍJNA 1989 BYL VYELASSEN JAKO DEN
MEZINARODNICH PROTESTŮ PROTI KOKSARNE VE STONAVĚ

Letošní 21. srpen v Československu byl v prostředí nezávislých iniciativ očekáván s velkými obavami, což bylo vyvoláno nejen nepřátelskou hysterickou kampaní ze strany státních a stranických orgánů, ale také rozdílným, nejednotným hodnocením vnitropolitické situace.

Nejdříve si připomeňme některé důležité dokumenty, na kterých se podílelo NMS.

Dopis předsedům vlád a poslaneckým sněmovnám
Bulharské lidové republiky, Maďarské lidové republiky,
Německé demokratické republiky, Polské lidové republiky,
Svazu sovětských socialistických republik

Vážený pane předsedo rady ministrů,
vážení poslanci,

Obracíme se Vaším prostřednictvím k vládě Vaší země i k jejímu nejvyššímu zastupitelskému sboru. Před téměř 21 lety, v noci z 20. na 21. srpna 1968, překročila vojska Vašeho státu hranice Československé socialistické republiky. Učinila tak v rozporu s vůlí obyvatelstva naší země i jeho tehdejších ústavních orgánů a v příkrém rozporu s platným mezinárodním právem.

Vojenským zásahem a následným vmešováním bylo hrubě porušeno ustanovení článku 1. Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, v němž se praví:

"Všechny národy mají právo na sebeurčení. Na základě tohoto práva určují svůj politický stav a svobodně uskutečňují svůj hospodářský, sociální a kulturní rozvoj."

Váš stát se zavázal toto ustanovení respektovat. Dalo se očekávat, že po podepsání Závěrečného aktu v Helsinkách a po přijetí ustanoveného mezinárodního paktu Vaše vláda a Váš zastupitelský sbor zapovídají svůj postoj k srpnové invazi a veřejně se od tohoto činu distancuje.

Od helsinské konference uplyne 14 let a vy jste dosud nic takového neučinili. Slova o společném evropském domě mají tak trhlinu v samých základech.

Žádáme Vás proto:

1. Abyste uznali intervenci z roku 1968 za čin hrubě porušující mezinárodní právo a odpovídající litere i duchu helsinského procesu.

2. Abyste se veřejně zřekli Brežněvovy doktríny, kterou se intervence ospravedlňovala.

3. Má-li být porušení mezinárodního práva odčiněno, musí i vojska, jež k nám před 21 lety nezákonné vstoupila, z Československa odejít.

Nejde nám o historické reminiscence. Rána zasazená v roce 1968 nejen Československu, ale i mezinárodnímu právu, je dosud živá.

Věříme, že i občané Vaší země naše legitimní stanovisko pochopí a podporí.

V Praze 3. července 1989

Charta 77 /Tomáš Hradílek, Dana Němcová, Saša Vondra/

Demokratická iniciativa /Emanuel Mandler, Bohumil Doležal, Martin Litomiský/

Nezávislé mírové sdružení /Jan Chudomel, Jan Svoboda, Ruth Šormová/

Klub právní podpory /Lubor Kohout, Roman Rákosník, Alois Nedvěd/

Mírový klub Johna Lennona /Stanislav Penc, Herďman Chromý/

Československý helsinský výbor /prof. Jiří Hájek, Ladislav Lis, Václav Malý/

Hnutí za občanskou svobodu /Rudolf Battěk, Jan Štern, Martin Dohnal, Pavel Bratinka, Ján Čarnogurský/

Společnost přátel USA /Pavel Jungmann, B. Koutný, P. Bartoš, Stanislav Devátý/

České děti /Petr Placák/

Křesťanská unie lidských práv /Radomír Malý, Karel Coural, Tomáš Kopřiva/

Dopis NMS Michailu Gorbačovovi

Pane Gorbačove,

21. srpna 1989 uplyne 21 let od vstupu pěti armád Varšavské smlouvy na území ČSSR. Loni, v den 20. výročí této události, se na Václavském náměstí v Praze spontánně sešlo několik tisíc občanů, kteří si tu to událost pokojně připomnělo a aby vyjádřilo svůj nesouhlas s použitím vojenské síly jako nástroje politiky.

Od té doby došlo v naší zemi k dalším pokojným shromažďením občanů /28. října 1988 ke vzniku samostatného Československa, 15.-19. ledna t.r. v souvislosti s 20. výročím sebeupálení Jana Palacha/. Proti těmto shromažďením zasahovaly čs. bezpečnostní orgány se vzrůstající razancí a brutalitou.

Postup mocenských orgánů je zřejmým důsledkem rozociru skutečné politiky KSČ a oficiálně proklamované přestavby a demokratizace naší společnosti. Je nesporné, že současné československé vedení bylo dosazeno z vůle sovětského politického vedení reprezentovaného Leonidem

Brežněvem a prosazovaného sovětskou armádou. Z toho je zřejmé, že zřeknutí se vojenské intervence z roku 1968 je pro československé mocenské orgány otázkou legitimity jejich postavení. Považovali bychom však za obecně prospěšnejší, aby oprávněnost své vlády osvědčovali konkrétní politikou a ne Poučením z krizového vývoje.

Vzhledem k současné vnitropolitické situaci v naší zemi je možno očekávat, že i letos v srpnu dojde k spontánní manifestaci československých občanů. Vzhledem k dosavadnímu vývoji zákroků bezpečnostních orgánů proti veřejným shromážděním i vzhledem ke stoupající agresivitě sdělovacích prostředků vůči všem, kdo československému vedení připomínají jeho vlastní slova o přestavbě a demokratizaci, máme vážné obavy ze zákroku, k němuž by došlo v případě shromáždění většího počtu občanů.

I když současná politika Sovětského svazu stojí na nových základech, odpovědnost Vaší země za vojenskou intervenci z roku 1968 a její důsledky tím není zrušena. Je zřejmé, že Sovětský svaz v současnosti odmítá politiku sily v mezinárodních vztazích. Také dochází k přehodnocování minulých chyb, omylů i zločinů. Jsme přesvědčeni, že i k vojenské intervenci do Československa v roce 1968 by měl SSSR zaujmout postoj, který odpovídá současným zásadám mezinárodní politiky Vaší země i všeobecně uznávaným principům vztahů mezi národy.

Odpovědnost za minulost nelze přejít obecným proklamováním zásad nevměšování ani slovy o právu každé země na vlastní cestu vývoje. Současná "vlastní cesta" Československa není cestou demokracie, tedy ani socialismu v pravém slova smyslu, ohrozuje uvolňování mezinárodního napětí, které probíhá v "ánci helsinského procesu, a v posledku současný vývoj v Československu není vlastní cestou našich národů, ale vlastní cestou československého vedení, dosaženého v rozporu se zájmy občanů právě těmi politiky, kteří rozhodli o vojenské intervenci v roce 1968. Považujeme proto za žádoucí, aby se Sovětský svaz otevřeně vyslovil k událostem roku 1968 ještě do 21. srpna tohoto roku, neboť odpovědnost, která na Vaši zemi leží, má ještě jeden závažný rozměr: Jasně, konkrétní stanovisko SSSR k této události, která je jistě temným místem dějin nejen našich, ale i vašich národů, může odradit státní a stranické vedení ČSSR od konfrontace s demokraticky smýšlejícími silami, kterou toto vedení v různých formách eště vyvolává a která by právě v souvislosti s výrocím srpnových událostí mohla přerůst z forem inscenovaných procesů a oslepování ve sdělovacích prostředcích v otevřenou brutalitu, jež by mohla mít tragické následky.

V Praze 19. července 1989

Za NMS: zástupci Hana Holcnerová,
Jan Chudomel, Jana Petrová,
Jan Svoboda, Ruth Šermová

Dne 9. srpna zaslalo 7 občanských iniciativ /Charta 77, Demokratická iniciativa, Nezávislé mírové sdružení, Sdružení TGM, Československý helsinský výbor, Hnutí za občanskou svobodu, Mírový klub Johna Lennona/ dopis adresovaný Evropskému parlamentu ve Štrasburku.

K dopisu je přiložen text dopisu parlamentům a vládám pěti zemí, jejichž armády obsadily v srpnu 1968 Československo, se žádostí, aby se s ním seznámili poslanci Evropského parlamentu a podpořili jej.

Prohlášení k 21. srpnu

"Slovo k srpnovému výročí"

Bližíme se zase k výročí osudového dne 21. srpna 1968. Tehdy nás
české přepadla v noci vojska pěti zemí, jež mely být našimi spojenci,
 na prvním místě vojska Sovětského svazu. Přepadla nás proto, že
 jsme po velkých ztrátách morálních i hospodářských došli k názoru,
 že systém známý socialismus je třeba v mnohém změnit. Reakční část
 státního a stranického aparátu se však změn lekla, a proto se několik
 jejich představitelů dopustilo vlastizrady. Požádali tajně o záseh
 tehdejší stejně reakční vedení Sovětského svazu a otevřeli jeho voj-
 skům cestu. Stalo se tak proti vůli většiny československého lidu a
 všech ústavních orgánů a v rozporu s mezinárodním právem. Tímto zásahem
 se reformní proces zastavil, postupně zrušil, a ČSSR byla hospo-
 dářsky, společensky a kulturně násilím zatlačena do stavu, který pře-
 trvává dodnes. Jeho důsledky jsou pak nejen hluboké a nerešené problémy
 hospodářské, politické a sociální, ale i zkoušenosť československého
 občana, že o zásedních věcech, které se ho dotýkají, nemá možnost
 rozhodovat on sám, ale že vždy o nich rozhoduje někdo jiný za něj a
 často v rozporu s jeho zájmy.

K reformám, jež se tehdy u nás připravovaly, se mezitím dostaly i některé další země, na prvním místě Sovětský svaz. Jejich společným jmenovatelem jsou změny, směrující k větší demokracii, pluralitě a otevřenosti. Demokracii potěšujeme jako čistý vzduch, zní ze všech stran. I v mezinárodních vztazích nastávají změny k lepšímu. Myšlenka evropského sjednocení dostává jasnější kontury, Sovětská vojska, rozmištěná ve střední Evropě, začínají postupně odcházet domů. Střední a východní Evropa tak stojí tváří v tvář nové situaci a Československo a události z roku 1968 v ní zaujmají klíčové postavení. Zdá se proto, že veřejné odsouzení vojenské intervence v Československu je otázkou blízké budoucnosti.

Reakční část našeho státního a stranického vedení ovšem jakékoliv zásední demokratické reformy stále tvrdcijnejší odmítá a drží se u moci jen násilím a zastrašováním. Svou legitimitu odvozuje právě z vojenské intervence před jednadvaceti lety, ačkoli sily, které ji přivedly k moci, už padly.

Náš postoj k 21. srpnu se nemění. Vojenskou intervenci je třeba odseudit, ečž ale předpokládá zahájit otevřenou a svobodnou diskusi o událostech Pražského jara a následného období tzv. normalizace.

Blížící se 21. srpen ovšem dělá starosti mnoha odpovědným a uvažlivým lidem mezi námi. Uplynulý rok totiž jasné ukázal, že občané už nechtějí jen čekat, zvláště když se vedle nás dějí tak veliké změny k lepšímu. Musíme tedy očekávat, že i letos budou mnozí lidé hledat svůj výraz pro nesouhlas s poměry, které u nás panují. Totéž ovšem ví i mocenské vedení a chystá se zase - jak nasvědčuje vystupňovaná kampaně - proti takovým projevům zasáhnout a vyvolat otevřenou konfrontaci. Chartě 77 a dalším nezávislým iniciativám se podsvouá úmysl svolávat a organizovat občanský odpor v ulicích. Nechceme však ani nemůžeme vybízet k takovým akcím, které by za dané situace ohrozily bezpečnost občanů. Pokud se však občané sami shromáždí a budou třeba i pokojně demonstrovat, zdůrazňujeme, že na to mají právo. Vládu vyzýváme, aby toto právo respektovala a aby si uvědomila, že nese veškerou odpovědnost za jakýkoli zásah.

Ke spoluobčanům se pak obracíme s žádostí, aby odpovědně volili své kroky a uvážili své zatímní reálné možnosti, protože nelze vyloučit, že nedojde k prevokacím a brutálním zásahům ze strany policie i proti zcela pokojným shromážděním.

Mnozí aktivisté nezávislých iniciativ se pak rozhodli, že svůj občanský postoj vyjádří tak, že se dne 21. srpna v odpoledních hodinách budou klidně procházet v centrech měst, nebudou tam používat hromadnou dopravu a v 17 hodin se každý z nich na svém místě zastaví v dvouminutovém tichém protestu, který bude současně přihlášením se ke svobodě, demokracii a lidským právům.

V Praze 10. srpna 1989

Charta 77, Nezávislé mírové sdružení /zástupci Hana Holcnerová, Jan Chudomel, Jana Petrová, Jan Svoboda, Ruth Šarmová/, České děti, Mírový klub Johna Lennona, Společnost přátel USA, Polsko-čs. solidarita /Petr Pospíchal, Anna Sabatová/

A jak to nakonec v pondělí 21. srpna letošního roku dopadlo?

/použito zpráv VIA/

PRAHA

Napjatá situace vládla v Praze již několik dní před 21. srpnem. V centru města, zvláště na Václavském náměstí a v jeho okolí, hlídalo neobvyklé množství uniformovaných i neuniformovaných příslušníků SNB. V pátek a v sobotu začali zasahovat proti protestnímu kroužku SNB. V té době již začaly vznikat zóny. Zadrženo bylo několik desítek osob. V té době již

mnozí aktivisté občanských iniciativ pobývali v celách předběžného zadržení.

V pondělí 21. srpna kolem 17-té hodiny se přes všechna varování shromáždilo na Václavském náměstí několik tisíc lidí. Při perlustracích osob příslušníky SNB ze Místku došlo k napjaté situaci, která brzy přerostla ve skandování hesel. Dva členové maďarského Svazu demokratické mládeže FIDESZ Tamás Deutsch a Györgyi Kerényi rozvinuli transparent s nápisem "Přicházíme s květy a ne s tanky". Poté G. Kerényi přednesl krátký projev, v němž mj. řekl, že "naše budoucnost musí být společná, a proto musíme spojit své síly a odstranit strach, aby se již neopakovala živá pochodeň Jana Palacha". Krátce nato byli oba zadrženi.

V 17.20 po výzvě k opuštění prostranství Na Místku začaly jednotky SNB a LM tento prostor vyklízet. Tisíce demonstrantů zamířili na Staroměstské a Karlovo náměstí. V prostoru před Dětským domem na pěší zóně se vytvořilo shromáždění několika set občanů, kteří zcela pokojně diskutovali o současném politickém vývoji u nás, o občanských iniciativách a o nutnosti oficiálního odsouzení intervence do Československa v roce 1968. Diskuse byla ukončena zásahem pohotovostní jednotky SNB, která prostor vyklidila. K jedné z největších srážek mezi manifestujícími a policií došlo ve Spálené ulici před obchodním domem Máj. Protesty na Václavském náměstí a v přilehlých ulicích pokračovaly až do pozdních večerních hodin.

Podle oficiálního sdělení bylo 21. srpna v Praze při demonstraci zadrženo 320 československých občanů a 56 cizích státních příslušníků /maďarských, polských, italských, německých, nizozemských a jugoslávských/.

Dne 29. 8. byli T. Deutsch a G. Kerényi uznáni vinnými spácháním přečinu proti veřejnému pořádku a dosud k peněžitému trestu 5 000 Kčs a k trestu vyhoštění.

BRNO

Přibližně v polovině srpna se v Brně objevili letáky, oznamující občanům uskutečnění pietního aktu za ty, kteří byli zastřeleni při demonstraci 21.8.1969. Anonymní letáky vyzývaly ke vzpomínce v 17 hodin v pondělí 21. srpna.

V 17 hodin se na náměstí Svobody v centru Brna shromáždilo větší množství občanů /pravděpodobně 500-1000/, kteří uctili dvěma minutami ticha památku obětí srpnových událostí. Uniformovaní i neuniformovaní příslušníci SNB přítomně legitimovali, některé zadržovali a odváděli. Jinak ze strany policie nedošlo k žádnému násilí, v průběhu dne bylo v Brně zadrženo asi sto lidí, převážně mladých.

OSTRAVA, PLZEŇ, RUMBURK ...

Podobná vzpomínková shromáždění se uskutečnila i v dalších městech.

Reakce v zahraničí

Jak známo přijaly polský sejm a senát a předsednictvo ÚV maďarské socialistické dělnické strany stanovisko, distancující se od intervence roku 1968. Stanoviska obou zemí znamenají podstatný pokrok na cestě osvětlení tohoto "bílého" místa našich dějin.

Zatímco v Bulharsku a v NDR sdělovací prostředky nadále reprodukovaly staré lži, je třeba zaznamenat, že v SSSR některé listy a časopisy přinesly náznaky vůle k přehodnocení této události /Moskovské novosti 20.8., Izvestija - orgán vlády - 19.8. rozhovor se třemi účastníky vpádu vojsk/.

Předsednictvo čs. FS stanovisko polského sejmu odmítlo a zvrácenou logikou jej obvinilo z "vměšování do vnitřních věcí Československa".

D o p i s N M S k u d á l o s t e m v Č i n ě

Předsednictvo vlády ČSSR

Pánové,

událostmi v Pekingu v posledních týdnech je zneklidněn celý svět. Pro nepřesnost a neúplnost informací nejsme schopni posoudit situaci. Různí se údaje o počtu zraněných a mrtvých, hnutí čínských studentů je jednou hodnoceno jako prodemokratické, podporující reformy, jindy jako kontrarevoluční, usilující o svržení socialistického zřízení. V současné době v Číně pokračuje zatýkání účastníků demonstrací, před vojenskými soudy jsou vynášeny rozsudky smrti.

Čínskí představitelé zvolili cestu neprátelství a konfrontace s vlastními občany. Přisoudili armádě úlohu, která odporuje jejímu poslání, použili násilí proti neozbrojenému obyvatelstvu, které vznášelo politické požadavky a stojí o dialog. Toto je nejen nedemokratické a nehumánní, nejen absolutním popřením občanských práv, ale také nemoudré, protože to neřeší příčiny problémů, jen potlačuje jejich projevy a naopak vyvolává otevřený či skrytý odpor obyvatelstva /ukazují to např. i zkušenosti Maďarska 1956, Československa 1968 či zcela nedávné události v Tbilisi v dubnu 1989/.

Velmi nás znepokojovaly reakce československých představitelů a čs. sdělovacích prostředků na události v Číně, způsob, jakým o nich informují a zároveň vyjadřují pocitujení pro potlačení lidového hnutí. Jednání čínského vedení je v prvním rozparu se základními hodnotami, platnými pro celé lidstvo a nemůže je proto ospravedlit žádná ideologie. Za pokrytecké považujeme i argumenty, týkající se zásady nevměšování do vnitřních záležitostí, kterými se čs. představitelé snáží zdůvodnit své vyhýbavé stanovisko k událostem v Pekingu. Použití armády proti neozbrojenému obyvatelstvu by měla odsoudit každá míru-milovná síla, protože takové jednání odporuje principu spolupráce a dorozumění, který musí panovat nejen mezi národy, ale samozřejmě i uvnitř každého státu.

Máme pocit, že dosavadním hodnocením události v Pekingu oficiální čs. představitelé dělají na jeho výkonu, že v situaci společenského napětí je jim blížší konfrontace než dialog. Takový postoj je však v rozporu s míněním čs. občanů a směřuje proti jejich zájmům.

Zádáme Vás, abyste k potlačení pokojných demonstrací čínských studentů zaujali jednoznačné stanovisko, které by se opíralo o mínění čs. občanů a vycházelo z úcty k základním lidským hodnotám.

V Praze 9. července 1989

za NMS: zástupci Hana Holcnerová,
Jan Chudomel, Jana Petrová,
Jan Svoboda, Ruth Šormová

/na vědomí: ČSMV, velvyslanectví ČLR
ČTK, VIA, AFP/

Ve čtvrtek 29. června 1989 byl zveřejněn manifest čs. občanů Několik vět. Přestože počet jeho signatářů přesáhl na konci srpna 20 000, čs. sdělovací prostředky jej doposud nezveřejnily.

Několik vět

První měsíce roku 1989 znovu a jasně ukázaly, že i když se současně československé vedení velmi často zaklíná slovy "přestavba" a "demokratizace", ve skutečnosti se dost zoufale vzpírá věmu, co demokracii vytváří nebo co ji alespoň vzdáleně připomíná. Petice a iniciativy občanů, které samo neorganizovalo, odmítá jako "nátlakové akce"; odlišné politické názory označuje jako "antisocialistické" a "neprátelské"; pokojná lidová shromáždění rozhání; do přípravy nových zákonů nedovoluje veřejnosti mluvit.

Tytéž měsíce však zároveň ukázaly, že občanská veřejnost se ně vymaňuje z letargie a že stále více lidí má odvahu veřejně projevit svou touhu po společenských změnách.

Pohyb ve společnosti se tak začíná stále povážlivěji srážet s nehybností moci, roste společenské napětí a začíná hrozit nebezpečí otevřené krize.

Takovou krizi si nikdo z nás nepřeje.

Proto vyzváme vedení naší země, aby pochopilo, že nadešel čas ke skutečným a důkladným systémovým změnám a že tyto změny jsou možné e mohou mít úspěch jen tehdy, bude-li jim předcházen vskutku svobodná a demokratická diskuse. Prvním krokem k jakýmkoli smysluplným změnám, novou ústavou počínaje a ekonomickou reformou konče, musí být tedy zásadní změna společenského klimatu v naší zemi, do kterého se musí vrátit duch svobody, důvěry, tolerančnosti a plurality.

Podle našeho názoru je k tomu třeba:

1/ Aby byli okamžitě propuštěni všichni političtí vězňové.

2/ Aby přestalo být omezována svobody shromažďovací.

3/ Aby přestaly být kriminalizovány a pronásledovány různé nezávislé iniciativy a začly být konečně chápány i vládou jako to, čím v očích veřejnosti už dávno jsou, totiž jako přirozená součást veřejného života a legitimní výraz jeho různorodnosti. Zároveň by neměly být kladený překážky vznikání nových občanských hnutí, včetně nezávislých odborů, svazů a spolků.

4/ Aby byly adělovací prostředky i veškerá kulturní činnost zaváděny všech forem politické manipulace a předběžné i následné skryté cenzury a otevřeny svobodné výměně názorů a aby byly legalizovány sdělovací prostředky, působící dosud nezávisle na oficiálních strukturách.

5/ Aby byly respektovány oprávněné požadavky všech věřících občanů.

6/ Aby byly všechny chystané i uskutečňované projekty, které mají natrvalo změnit životní prostředí v naší zemi a předurčit tak život budoucích generací, neodkladně předloženy k věstrannému posouzení odborníkům i veřejnosti.

7/ Aby byla zahájena svobodná diskuse nejen o padesátých letech, ale i o Pražském jaru, invazi pěti států Varšavské smlouvy a následné "normalizaci". Je smutné, že zatímco v některých zemích, jejichž armády tehdy do československého vývoje zasáhly, se dnes už o tomto tématu začíná včerá diskutovat, u nás je stále ještě velké tabu, a to jen proto, aby nemuseli odstoupit ti lidé z politického a státního vedení, kteří jsou odpovědní za dvacetileté upadání všech oblastí společenského života u nás.

Každý, kdo souhlasí s tímto stanoviskem, může je podpořit svým podpisem.

Vládu vyzýváme, aby s ním nenaložila tak, jak je dosud zvyklá s nevhodnými názory nakládat. Zasadila by tím osudnou ránu nadějím, jimiž jsme vedeni, totiž nadějím na skutečný společenský dialog jako jediné možné východisko ze slepé uličky, v níž se dnes Československo nalézá.

Signatáři petice Několik vět se mohou obrátit na jednu z následujících adres:

Stanislav Devátý, Revoluční 1285/byte 312, 760 01 Gottwaldov
 Václav Havel, Engelsovo nábřeží 78, 120 00 Praha 2
 Jiří Křížan, Navrátilova 16, 110 00 Praha 1
 Saša Vondra, Trojanova 1, 120 00 Praha 2

/Je třeba uvést čitelně jméno, povolení a podpis./

Prohlášení NMS a Mírového klubu Johna Lennona k provolání Několik vět

Minulý týden byl zveřejněn text prohlášení Několik vět, ke kterému se již připojilo několik tisíc občanů. Československé sdělovací prostředky vzápětí začaly zastrašovací kampaně ve snaze zabránit, aby se k prohlášení připojovali další občané, přestože právo obracet se na státní orgány je každému zaručeno Ústavou ČSSR.

Prohlášení Několik vět se vyslovuje pro demokratizaci naší společnosti, vyjadřuje nespokojenosť se současným stavem a navrhuje konkrétní kroky nutné pro zahájení celospolečenského dialogu, který jediný může zabránit krizi.

Neschuhlasíme s nepřátelskou reakcí československých sdělovacích prostředků, neboť jako míroví aktivisté jsme zásadně pro nekonfrontační řešení.

Proto jsme se rozhodli podpořit prohlášení Několik vět a dát k dispozici adresy mírových aktivistů, jinž je také možno podpisy doručovat:

Hana Holcnerová, Ježkova 7, 638 00 Brno
 Hana Marvanová, Vrchlického 96, 150 00 Praha 5
 Stanislav Penc, Vycepálkova 972, 149 00 Praha 4
 Tomáš Tvaroch, Dobrovodská 82, 370 06 České Budějovice

V Praze 5. července 1989

za NMS: zástupci Hana Holcnerová,
 Jan Chudomel, Jana Petrová

za MKJL: Heřman Chromý
 Stanislav Penc

Zvaní i "tak-zvaní" u Hybernů

Ve dnech 7. června až 9. července se uskutečnila ve výstavním domě U Hybernů výstava Mir je věcí všech, kterou pořádal Československý mírový výbor ve spolupráci s Českou a Slovenskou mírovou radou u příležitosti 40. výročí vzniku československého a světového organizovaného mírového hnutí a 20. výročí výtvarné a literární soutěže Děti, mír a umění.

První část expozice věnovali tvůrci výstavy PhDr. Milan Koukal, Antonín Stejskal a Marie Turková osobnostem Jiřího z Poděbrad, J.A. Komenského, Jána Kollára a dalších a zobrazení některých otřesných momentů z obou světových válek, např. vypálení obcí Lidice a Klak.

Ve druhé části byly umístěny dokumenty ze světových mírových kongresů, z různých podpisových akcí - např. Stockholmské výzvy za zákaz atomových zbraní, enímký z protestních akcí obyvatel západní Evropy proti rozmištění amerických raket středního doletu v jejich zemích a z akcí proti agresím v Koreji a ve Vietnamu. Nejvíce exponátů se zde však vztahovalo ke vzniku a vývoji oficiálního československého

ského mírového hnutí. Čestné místo bylo vyhrazeno i Klementu Gottwaldovi se sloganem "Buduj vlast - žijíš mír!"

V zadní části výstavy mohli také návštěvnici shlédnout některá úspěšná díla ze soutěže Děti, mladých umění.

Výstava byla doprovázena řadou kulturních akcí a besed o tématech, týkajících se mírové problematiky - mj. veřejná informovanost ve vojenské oblasti, mír a ekologie, konverze zbrojní výroby, vědecká následná schůzka KBSSL, nové politické myšlení, mír a odzbrojení.

Ze samotného průběhu besed, a nukonec i z exponátů umístěných na výstavě, došlo jasně vyplynulo, jak na otázky mírového soužití pohlížejí hlavní představitelé oficiálního mírového hnutí v ČSSR. V jejich pojetí je mír stále jen takřka výlučně záležitostí počtu a koncentrace zbraní a armád, a to i přes zmíněný název výstavy. O problematice vnitřního míru ve společnosti většinou odmítají hovořit a často argumentují "platformou socialismu" /prof. Trávníček/. Bylo však možno postřehnout, že v ČSMV nyní dochází k dosti zřetelné diferenciaci názorů. To se projevilo i v polemice, kterou vedl dr. Vladimír Novák s ředitelem výstavy Antonínem Stejskallem, jež tvrdošíjně lpěl na rozdělování mírových hnutí na mírové a "tak-zvané" mírové. A. Stejskal, tento dvojnásobný nositel Čs. ceny míru, poté pregnantně shrnul své postoje v rozhovoru pro Rudé Právo /7.7.1989/, kde prohlásil: "Československé mírové hnutí podporuje mírovou politiku KSČ a naší základnou je socialismus. Nemůžeme proto připustit to, o co usilují nezákoně skupiny u nás, a sice, aby se československé mírové hnutí stalo platformou pro pláné diskuse nače dokonce útoky proti socialismu."

S mnohdy bouřlivou a konfrontativní atmosférou diskusí, která se však dala předpokládat, byli porušeni zjevně nespokojení. Ing. Krejčí, místopředseda ČSMV, dával svou neuspokojenosť často najevo povzdechy nad tím, že tato diskuse "nikam nesměřuje". Jako moderátor přitom ale také ani nenařídil, kam by směřovat měla. Je ovšem bezpodmínečně nutné, aby všechny besedy mířily k nějakému konkrétnímu vytčenému cíli? Není jejich důležitou funkcí také fakt, že mladí lidé mohou konečně na půdě oficiální čs. mírové organizace ventilovat své názory a seznámit s nimi představiteli ČSMV? Myslím, že z diskusi U Hyberm přece jen nakonec vyplynuly konkrétní závěry - např. nutnost lepší veřejné informovanosti v oblasti zbracení a přenesení diskuse o této problematice i do parlamentu, vytvoření "českého Hyde Parku" a překonání zprofanovanosti slova mír v naší společnosti.

Pavel Jégl

S p o l e č n é p r o h l ē š e n í N M S , H O Š a D I

Zprávami ministerstva vnitra z 29. 6. a 3. 7. t.r. o údajné souvislosti organizované záškodnické činnosti s aktivitou československých nezávislých skupin vstoupila kampaně nynějšího režimu proti nezávislým aktivitám do další, nebezpečné etapy. Nezávislá občanská hnutí jsou bez jakýchkoli důkazů činená zodpovědnými - přinejmenším ideově - za značné hmotné škody vzniklé různými požáry.

Proti tomuto pomluvám co nejrozehodněji protestujeme. Ale pokud jde o jejich podstatu, odpovědnost za škody způsobené a působené národnímu jmění, je třeba ji vzít zcela vážně a učinit tuto otázku nedávncí minulosti počátkem celospoločenského dialogu. Nechceme, aby v něm šlo o odvetu, o silná slova a vyřizování účtů. Skutečná náprava však není možná, nežjistí-li se veřejně pravý stav věci. V tomto smyslu je důležité odpovědět nejprve na čtyři otázky.

Otázka první: - Kdo, které orgány a organizace způsobily ~~opo~~ nesmírně poškození československého národního hospodářství, projevující se rychlým snížením jeho produktivity, neschopnosti tuzemských výrobků soutěžit na zahraničních trzích, vysokými výrobními náklady i maximálně neefektivní makrostrukturou?

Otázka druhá: - Kdo jmenovitě má na svědomí neustávající pustošení našeho životního prostředí, hromadný úhyn lesů, otrávení vody a potravin dusičnanem, vysokou emisi škodlivin atd. atd.?

Otázka třetí: - Které orgány, instituce a osoby lze volat k zodpovědnosti za to, že životní úroveň v naší zemi, která byla ještě před několika desetiletími jedna z nejvyšších v Evropě, nesene dnes srovnání s životní úrovni hospodářsky vyspělých zemí?

Otázka čtvrtá: - Kdo a které orgány přivedly národní zdraví k takovému úpadku, že se zkracuje lidský věk, roste úmrtnost kojenců i procento nemocnosti dospělých. A kdo - což s tím souvisí - má na svědomí katastrofální stav československého zdravotnictví?

Zdůrazňujeme, že právě takový počátek celospoločenského dialogu je nutný a opakujeme, že ne proto, aby to usnadnilo odvetu. Pro celou společnost je však neobyčejně důležitá otázka odpovědnosti. Je krajně znevažující svalovat odpovědnost za současnou materiální i duševní krizi na ty, kdo proti nim systematicky vystupují: na obhájce a stoupence lidských práv, občanské svobody a demokratizace. A napak je pro celou společnost životně důležité přistoupit k vytváření naší budoucnosti s vědomím oné míry odpovědnosti, které každému z nás přísluší.

V Brně 11. července 1989

za Demokratickou iniciativu:
B.Doležal, L.Mandler, I.Storoženko,
E.Štolbová

za Hnutí za občanskou svobodu:
R.Battěk, J.Černogurský, L.Lis,
J.Sabata

za NMS: zástupci Hana Holcnerová,
Jan Chudomel, Jana Petrová,
Jan Svoboda, Ruth Šormová

"Nechtějí odhalovat imperialismus"

V publikaci "Nezávislé iniciativy v ČSSR", kterou pro vnitrostátnickou potřebu vydalo oddělení propagandy a agitace ÚV KSČ se uvádí, že jedním z úkolů, které byly projednány na 10. zasedání ÚV KSČ je "ofenzivní působení proti stupňujícím se útokům nepřátelských sil", k jehož zvládnutí patří "odhalování záměrů tzv. nezávislých iniciativ, motivu jejich postojů k socialismu a politice KSČ a podstaty jejich požadavků, směrujících k oslabení vedoucí úlohy strany, k destabilitě společnosti a v konečném důsledku k destrukci socialistického zřízení v naší zemi". V tomto duchu je zde představeno - počínaje Chartou 77 a Obrodom konče - dvacet iniciativ a jejich hlavní protagonisté, jejichž stručné životopisy jsou v mnoha případech hrubě zkresleny s zjevnou snahou o diskreditaci těchto osob. Ze pozornost m.j. stojí i dedukce anonymního autora článku charakterizujícího činnost NMS, který dospěl od základního prohlášení a dopisu č. 3 k 20. výročí intervence pěti států Varšavské smlouvy do Československa až k objevu antisovětismu a úmyslu znemožňovat odhalování imperialismu.

/Aktuální politické informace 3/1989/

"Nezávislé mírové sdružení - iniciativa za demilitarizaci
společnosti"

Tato "nezávislá iniciativa" ohlašuje svůj vznik dopisem ze dne 16. 4. 1988, adresovaným prezidentu ČSSR, FS ČSSR, vládě ČSSR, ČNR, vládě ČSR, ÚV KSČ a dalším orgánům a organizacím.

Má být "volným společenstvím lidí", které se chce angažovat při překonávání bariér tzv. posvěceného nepřátelství. Odmítá "...ideologie, které lící příslušníky druhého tábora jako apriorní nepřátele a které nepřátelství povyšují na ctnost." Vyslovuje se pro bezpečnost a důvěru mezi národy a pro odzbrojení.

Žádá právo jednotlivce odmítnout vojenskou službu. Délku dvou let základní vojenské služby v ČSLA považuje za nebezpečnou pro ztrátu kvalifikace a narušení vztahu k práci. Vojenské službě přisuzuje značný podíl na vzniku negativních jevů v mezilidských vztazích a tvrdí, že přispívá k pocitům zbytečnosti, marnosti a nesmyslnosti. Východiskem má být zkrácení vojenské služby, čímž by se "posílila důvěra mezi státem a občany a nezanedbatelný by byl i ekonomický přínos".

Různými dogmatickými tvrzeními má být diskreditován československý stát a socialistické zřízení. Všeobecné "odmítnutí ideologií" je namířeno proti tomu, aby byl odhalován imperialismus. V jistém směru navazuje tato skupina na akce nelegálních struktur v PLR, které usilovaly o zavedení náhradní vojenské služby pro ty, kdo odmítají nosit zbraň.

Dne 10.5.1988 usilovali zástupci NMS o legalizaci své činnosti při jednání na ČSMV. Trvali na požadavku zkrácení vojenské služby a zavedení služby náhradní, negativně se vyslovovali k afghánské otázce, vyslovili kritické připomínky k Československu jako "velkému vývozci zbraní" a měli námítky vůči existenci Lidových milicí. Podle nich je otázka mezinárodní důvěry úzce spjata s dodržováním lidských práv a s tím, že mírové iniciativy musí vycházet zdola, a nikoli z "utajovaných a zákulisních jednání vládnoucích tříd".

Skupina se aktivně podílela na přípravě demonstrace 21.8.1988 na Václavském náměstí v Praze. Pod prohlášení, které bylo přečteno na této demonstraci, získala podle stanice Svobodná Evropa /19.9.1988/ pět tisíc podpisů. Západní rozhlasové stanice citovaly dopis NMS, jehož obsahem jsou útoky proti existenci Varšavské smlouvy, požadavek odchodu sovětských vojsk z našeho prsu, požadavek "pravdivého přehodnocení událostí z roku 1968 a tav. normalizace, vyhlášení svobodných a demokratických voleb s možností nezávislé kandidatury, stvoření sdělovacích prostředků a zrušení cenzury, dodržování lidských práv v souladu s Mezinárodním paktem o občanských a politických právech, propuštění politických vězňů a rehabilitace perzekuovaných, umožnění činnosti nezávislých iniciativ a jejich nerušeného působení, zveřejnění tohoto dopisu ve všech sdělovacích prostředcích bez omezení".

Svým obsahem je dopis velmi blízký různým prohlášením a dokumentům Charty 77 a dalších "iniciativ", kryje se v podstatné části s výzvami např. Rady svobodného Československa a většiny emigrantských sdružení, pro které je charakteristická antikomunistická orientace. Opouští předchozí obecně pojatou činnost "ve prospěch demilitarizace společnosti", vyznačuje se už zjevným antisovětskem a postojem, který svědčí o tom, že zde vůbec nejde o boj za mír a odzbrojení."

Myslíme, že komentář není zapotřebí. Těm, kteří mají zájem o objektivní informace můžeme doporučit práci Jiřího Grunstoráda O nezávislých iniciativách v Československu, která vyšla začátkem července t.r. v samizdatovém nakladatelství Reprint Xerox.

Místo svobody projevu a ptičního práva trestní stíhání

/použito zpráv VIA/

Stanislav Pitaš, nar. 12.12.1957, signatér CH 77, NMS a stoupenc undergroundu, byl dne 12.7.1989 pravomocně odsouzen Krajským soudem v Hradci Králové k trestu odnětí svobody v trvání 6 měsíců nepodmíněně s výkonem ve II. NVS pro trestný čin útoku na veřejného činitele podle § 156 odst. 2 tr. zákona. Tohoto trestného činu se měl Stanislav Pitaš dopustit svými výreky z února 1988 ve stížnosti na postup a chování npr. StB Raušera, který vůči Stanislavu Pitašovi používal nezákonné prostředky, jako např. "soukromé pohovory" s Pitašovými přáteli a sousedy, vyhrožování a bezlúvodné omezování osobní svobody. Stejného trestného činu se měl Stanislav Pitaš dopustit při svém zadržení dne 27.10.1988. Původně byl rozesudken Okresním soudem v Náchodě ze dne 18.5.89 Stanislav Pitaš uznán vinným ze dvou trestních činů útoku na veřejného činitele podle § 155/1a a 156/2 tr.z., a proto byl odsouzen k přísnějšímu trestu odnětí svobody v délce 10 měsíců. Stanislav Pitaš nastoupil výkon trestu 4. 8. 1989, výstup bude mít 8. 1. 1990.

Za nezávislou vydavatelskou činnost byl pro trestný čin pobuřován /§ 100 odst. 3 tr. zák./ odsouzen k dvěma a půl rokům vězení ve II. NVS a ke dvěma rokům ochranného dohledu František Stárek, mar. 1.12.1952, všeobecně známý jako Čunas, signatér CH 77 a spoluzařadatel a vydavatel semizdatových časopisů Vokno a Voknoviny a redaktor videcmagazínu Vokna a knižnice Vokna. Spolu s ním byla odsouzena i jeho držka Iva Vojtková pro napomáhání k tr. činu pobuřování k podmíněnému trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku s odkladem na dva roky. Oba byli odsouzeni rozesudkem Okresního soudu v Ústí nad Orlicí ze dne 28.6.89. Krajský soud v Hradci Králové dne 28. 8.

1989 odvolání obou obžalovaných zamítl a tím se stal rozsudek pravomocný.

Adresa Ivy Vojtkové: Čecheova 398, 560 01 Česká Třebová-Parník.

Stanislav Devátý, mluvčí CH 77 pro rok 1988 a aktivista několika dalších občanských iniciativ /ISO, SPUSA, Polsko-čs. solidarita, VONS/, byl dne 29.8.89 Okresním soudem v Gottwaldově uznán vinným z trestného činu pobuřování /§ 100 odst. 3/ a odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 20 měsíců nepodmíněně s výkonem v I. NVS. Tento trestný čin měl Stanislav Devátý spáchat koncipováním, vyhotovením a rozšírováním dvou dopisů, které byly odeslány Federálnímu shromáždění a Předsednictvu federální vlády. Oba dopisy, ke kterým se připojilo několik set čs. občanů, požadují dodržování lidských práv a demokratizaci společenského života. Podle obžaloby však petice lživě obvinuje státní zřízení z porušování ústavních zákonů a mezinárodních dohod o lidské dimenzi. Stanislav Devátý se proti rozsudku ihned odvolal.

V souvislosti s tímto trestním stíháním byl Stanislav Devátý tříkrát ve vazbě /v březnu a dubnu 28 dní, v květnu 19 dní a potřetí od 7. do 16. srpna/. Pokaždé byl propuštěn proto, že držel hladovku a mezinárodní veřejnost mu projevila solidaritu.

Dne 18.8.1989 byla odsouzena Okresním soudem v Českých Budějovicích osmnáctiletá Renata Pánová k trestu odnětí svobody v trvání 3 měsíců nepodmíněně v I. NVS za přečin proti veřejnému pořádku. Renata Pánová je členkou Demokratické iniciativy z Tábora a byla zadržena společně s ing. Josefem Raisem, když vylepovali letáčky DL, vyzývající k účasti na tiché manifestaci v Českých Budějovicích 20.8. na protest proti vojenské intervenci před 21 lety. Renata Pánová

je ve vazbě od svého zadržení dne 3. srpna. Zároveň je obviněna i z trestného činu schvalování tr. činu, jehož se měla dopustit tím, že při letosní pravomájové manifestaci v Táboře nesla transparent s heslem "Dialog - ne obušky a cely věznic" se jmény tehdejších vězňů V. Havla, J. Petrové, I. Jirouše, T. Dvořáka a H. Marvanové. Hrozí jí souhrnný trest odnětí svobody až do výše jednoho roku. Věznění osmnáctileté dívky za násilnou protestní činnost je ve světě zcela ojedinělé a alarmující. Renata Pánová se narodila 3. 3. 1971. Adresa rodičů: Miloslav Pán, Politických vězňů 1632, Tábor.

Od 4. srpna 1989 je ve vyšetřování ve vazbě aktivista NMS a signatář Charty 77 Jiří Jelínek, nar. 8. 5. 1967, z Plané nad Lužnicí, otec dvou malých dětí. Byl mu vyslověno podezření z přečinu proti věřejnému pořádku, protože byl u něj při domovní prohlídce zajištěn psací stroj, na kterém byly vyhotoveny letáky rozšířované v Táboře, Sezimově Ústí a Českých Budějovicích před 1. májsem a 3. srpnem t.r., a které vyzývaly občany k neúčasti na pravomájových oslavách a k tichému shromáždění 20. srpna. Adresa jeho manželky: Lenka Jelínková, Průmyslová 455, Planá nad Lužnicí.

Od 14. srpna t.r. je pro trestný čin poburování /§ 100 odst. 1 tr. z./ stíháno pět slovenských demokratů: JUDr. Ján Černogurský, PhDr. Miroslav Kusý, CSc., Hana Ponická, Anton Šelecký a MUDr. Vladimír Manák. Tohoto trestného činu se měli dopustit zhotovením a odesláním dvou písemností, a to dopisu vládě SSR, v němž se kriticky hodnotí vstup voják pěti států Varšavské smlouvy do Československa před 21 lety a následný společenský vývoj a v němž se oznamuje, že podepsání hodlájí uctít památku zastřelených

epoluobčanů v srpnu 1968 v Bratislavě, Košicích a dalších slovenských městech položením květin, a dále dopisu MČNV ve Zvolenu s oznámením záměru podepsaných uctít památku bojovníků SNP na místě, kde stával pomník generála Viesta a generála Golliana. Ján Černogurský, nar. 1. 1. 1944, a Miroslav Kusý, nar. 1. 12. 1932, jsou od 14. srpna ve vazbě a jejich obvinění bylo rozšířeno ještě o trestný čin podvracení republiky /§ 98 odst. 1 tr.z./. J. Černogurský se tohoto tr. činu měl dopustit několika výroky ve svých článcích, které zveřejnil v samizdatových Bratislavských listech, které vydává. M. Kusý se měl tohoto trestného činu dopustit několika výroky ve svých úvahách a komentářích, které vysílala Svobodná Evropa. Oběma hrozí trest odnětí svobody do výše 5 let. Adresa vazby: Ústav pro výkon vězby, PS 1077, Záhradnická 10, 811 07 Bratislava,

V souvislosti s manifestem Několik vět bylo zahájeno na konci července trestní stíhání ve věci poburování /tzn. proti neznámému pachateli/, který se tohoto tr. činu dopustil koncepováním a rozšířením petice Několik vět/, byla provedena řada domovních prohlídek.

Za sbírání podpisů pod tuto petici bylo již řadě občanů sděleno podezření z přečinu proti věřejnému pořádku /trest odnětí svobody až 6 měsíců nebo peněžitý trest do 20 000/, m.j. 24. 8. i zástupkyni NMS Haně Holenerové, u níž byla dne 22. 8. provedena domovní prohlídka v jejím bytě v Brně, Ježkova 7, která byla absurdně odůvodněna tím, že Haná Holenerová měla na eděvu čestrikoloru, a proto prý vzniklo důvodné podezření, že ve svém bytě přechovává protistátní tiskoviny Několik vět.

Ve dnech 1.-3. července 1989 probíhal ve španělské Vittorii mezinárodní mirový kongres. Na kongres bylo pozváno dvacet pět mirových hnutí a skupin z různých zemí, mezi nimi i NMS. Čs. státní orgány však odebraly pozvaným aktivistům NMS čestovní doklady, a tím znemožnily jejich účast na kongresu.

"Konference ve Vittorii mě zklamala,"

říká její přímý účastník Paul Pasternak, s kterým jsme se setkali v Praze na začátku srpna tohoto roku.

Paul Pasternak je mladý mirový aktivista z Kanady. Absolvoval obor historie a politiky na vysoké škole v Londonu v Ontariu, kde žije /London je několikasettisícové město nedaleko Toronto/. Po absolvioriu pracoval jeden rok pro nevládní organizaci London Multi-cultural Youth Association. V rámci tohoto zaměstnání prověděl sociologický výzkum na téma nezaměstnaná mládež /se zaměřením na přistěhovalce/. Pak pracoval nějaký čas pro Asociaci Spojených národů v Londonu, kde pomáhal zorganizovat konferenci na téma mír a ekologie. V současné době si Paul udělá několikaměsíční dovolenou a cestuje po Evropě. V jednotlivých evropských zemích se snaží navázat kontakt s aktivisty nezávislých mirových, ekologických, kulturních a humanitárních organizací a hnutí.

O kanadském mirovém hnutí Paul říká, že je rozdělené na ty skupiny a organizace, které působí s vlivem podporou, usilují o maximální centralizaci celého hnutí a v podstatě jím - podle Paula - nemá jde tak dalece o boj o mír, jako spíš o boj o vlastní moc a co největší vliv ve státě. Tyto skupiny /Paul jim z nějakého důvodu říká "reformní trockisti"/ nezahrnují do svého programu otázky lidských práv ani /donedávna/ otázky ekologické a nelibě nesou to, že v poslední době vzniká v Kanadě řada malých mirových skupin, jejichž aktivisté odmítají podřídit se vládce podporovanému hlavnímu proudu mirového hnutí v jeho boji o politický vliv, snaží se pojmat otázku míru co nejširší /tedy se zahrnutím lidských práv a ekologie/ a svůj mezinárodně politický postoj vyjadřují obratem "neither East nor West" /"nejsme ani pro Východ ani pro Západ"/. Paul chce po návratu z Evropy založit podobnou nezávislou /"non aligned"/ mirovou skupinu ve svém bydlišti, v Londonu v Ontariu.

Od Paula jsme se chtěli především dozvědět co nejvíce podrobností o mezinárodní mirové konferenci ve Vittorii. Paul byl konferenci zklamán, a to především ze dvou důvodů. Jeden byl podle něj průběh konference nepřímo řízen španělskou Socialistickou stranou, což ovlivnilo výběr témat, o kterých se především hovořilo, zaměření jednotlivých příspěvků i celou atmosféru setkání. /V této souvislosti Paul řekl, že ve Španělsku je v současné době asi 500 vězněných odpíračů vojenské služby, soudy s nimi byly přesunuty na dobu po mirové konferenci. Příbuzní a příznivci odpíračů, kteří pochází nejčastěji z baskické provincie, ohlásili na den a hodinu závěrečného ceremoniálu demonstraci za své přátele. Organizátoři konference proto na poslední chvíli změnili dobu konání ceremoniálu. Demonstranti se však - v počtu několika set lidí - stačili přizpůsobit této změně. Svým vystoupením v podstatě zrušili závěrečný ceremoniál. Demonstrace probíhala před budovou, v níž se konala konference, a to za silné policejní asistence; policisté se především snažili zabránit účastníkům konference, aby demonstraci pozorovali, a vytlačovali je. Demonstrace se však nakonec částečně rozšířila až do sálu, v němž se

konal závěrečný ceremoniál, což zatránilo prezidentovi baskické provincie, aby přednesl svůj projev podporující vstup Španělska do NATO./ Druhým důvodem, proč Poula konference zklamala, bylo te, že se ji především zúčastnili a většinu vystoupení pokryli členové oficiálních vládních a mírových organizací, členové vlád a parlamentů apod., což se odrazilo na spektru témat, o nichž se hovořilo, i na tom, jakým způsobem se o nich hovořilo. "Na konferenci bylo velmi málo toho, co by mě oslovovalo jako normálního občana, který se chce podílet na práci pro mír. Většina příspěvků se týkala 'vysoké politiky Kreml versus Bílý dům'."

Konference probíhala na dvou rovinách - jednak na fórech, kde se hovořilo o zásadnějších tématech, jednak na workshopech, které byly věnovány dílčím problémům /např. "náhradní civilní služba", "současné Rumunsko" apod./. For se účastnilo kolem 500 lidí, workshopů asi 300 lidí. Po fórech následovaly "follow-ups" - diskuse k problémům, o nichž se hovořilo na fórech. Paul zpočátku navštěvoval fora, ale když viděl, že způsob, jakým se jednotlivé otázky na fórech řeší, odráží většinou oficiální politiku vlád, přesunul svou pozornost na workshopy. Z těch ho zejména již zmíněný workshop o Rumunsku, na kterém vystupující konstatovali zoufalý stav současného Rumunska; pokud jde o dodržování lidských práv, a kde bylo mj. navrženo, aby si jednotlivá města na Západě brala jakýsi "patronát" nad různými městy v Rumunsku, tj. aby se obyvatelé jednotlivých západních měst zajímalí o obyvatele jednotlivých měst v Rumunsku, jezdili tam, informovali o situaci v Rumunsku světovou veřejnost a svým přátelům v Rumunsku poskytovali všechnou podporu, dalej aby rumunští disidenti byli co nejčastěji zváni na Západ, přesto, že tam nepohou přijet, a aby míroví aktivisté na celém světě otázku Rumunska popularizovali, podporovali cesty do Rumunska a sem tam jezdili. Nejzajímavější workshop byl podle Paula ten, který se týkal návrhu předneseného několik dní dříve na mírové konferenci v Budapešti, aby bylo ustaveno Evropské mírové shromáždění, které by odráželo usilování o mír nikoli na vládní rovině, ale na rovině nezávislých občanských iniciativ jednotlivých evropských zemí. Na workshopu věnovaném tomuto tématu bylo řečeno, že lidé angažující se v této věci chtějí během příštího půl roku získat co nejvíce spolupracovníků a navázat kontakt se vsemi skupinami a aktivisty, kteří by se na práci Evropského mírového shromáždění chtěli rovněž podílet, a to včetně aktivistů z USA a Kanady. Zakládající setkání by se mělo uskutečnit příští rok na jaře, a to v Praze, odkud nápad původně vzešel. Nebude-li možné uskutečnit setkání v Praze, mělo by se konat v Budapešti.

Paul nedokázal odhadnout, kolik lidí se konference pasivně a aktivně zúčastnilo. Ze skupin, které tu měly své zástupce, jmenoval IKV, END, CND /zástupce CND mluvil ve svém vystoupení o porušování lidských práv v Anglii/, maďarská mládežnická organizace /patrně neoficiální/, Solidarita /jejíž zástupce přivezl poselství Leche Wałęsy; poselství zdůrazňovalo úlohu nezávislých mírových hnutí, ale taťto jeho část nebyla na konferenci čtena/, EKI - španělská iniciativa za mír s životní prostředí /její členové vyvěsili první den konference v průběhu otevíracího ceremoniálu v hlavním sále plakát s nápisem: "Peace movement or peace business? - "Hnutí za mír nebo obchod s mírem?". Plakát vydržel v sále jen několik hodin, organizátoři ho sundali./ Z jednotlivých osobnosti, kteří na konferenci vystoupili, jmenoval Paul zástupce Jessieho Jacksona, který mluvil o rasismu, ale bez konkrétních návrhů nebo nápadů, jak rasismu tránit, a Jiřího Pelikána, jehož vystoupení se Paulovi velice lítilo. Pelikán mluvil o občanské společnosti, nezávislých mírových skupinách a kritizoval

západní sdělovací prostředky za to, že věnují pozornost téměř výlučně vysoké politice a málo pozornosti věnují občanským hnutím, které jsou podle některých jakýchkoliv vnějších změn.

Pokud jde o zástupce oficiálních mirových organizací ze socialistických zemí, snažili se prý vystupovat většinou co nejliberálněji a připojit se svými postoji i vystupováním k zástupcům občanských hnutí /jejichž perzekuce často doma něčlenlivě schvaluji/. Někdy nebylo lehké odlišit oficiální východní organizace od neoficiálních.

Na začátku konference se jeden z organizátorů ve svém vystoupení zmínil o tom, že československým mirovým aktivistům nebylo povoleneno ze strany čs. úředů se konference zúčastnit. Dále se však o této otázce již nejednalo.

Na závěr konference nevzniklo podle Paula žádné společné prohlášení zúčastněných. Rovněž nebylo řečeno, zda a kdy se podobné setkání uskuteční znova. Paul je přesvědčen, že se podobná konference bude opět konat a přál by si, aby příště dostali na konferenci větší prostor nezávislé občanské iniciativy, aby jednání nebyla manipulována ze strany politických mocenských struktur a aby celková atmosféra konference více připomínala tu atmosféru, která tentokrát panovala na náhodných neformálních setkáních a diskusích účastníků.

/s Paulem Pasternakem rozmlouval Tomáš Tvaroch/

Setkali jsme se s . . .

... s britskou mirovou skupinou Kvakeri/18. července 1989, reprezentovanou jejím předsedou Peterem Jarmanem a místopředsedou Alexem Pravdou, kteří přijeli do Československa navázat kontakty s mirovým hnutím a rozvíjet myšlenky vzájemného poznávání Východu a Západu.

Pacifistická skupina Kvakeri je postavena na křesťanských základech vzájemné lidské pomoci a na odmítání násilí v jakékoliv podobě. Jejich aktivita se z větší části zaměřuje na charitativní pomoc starým, mentálně či tělesně postiženým lidem, na problematiku armády a svědomí a na celosvětové udržování míru. Během své několikačenní návštěvy v Československu se oba představitelé Kvakerů setkali také se zástupci Československého mirového výběru a s tajemníkem pro věci církevní Vladimírem Jankům.

... se dvěma mladými mirovými aktivisty z NDR z malého městečka Harzu /dne 5.8.1989/. Podle jejich vyprávění je situace v mirovém hnutí v NDR velmi složitá: mirové hnutí je roztríštěné a existuje jen velmi málo kontaktů mezi jeho složkami, a to oficiální /podobně jako v Československu ČSMV a Česká mirová rada/, mirové skupiny fungující pod hlevičkou evangelické církve a mirové hnutí neoficiální, o němž však Frank a Karin nevěděli vůbec nic.

Mirové skupiny pod evangelickou církví mají společný název FRIEDENS KREIS. K jedné takové skupině patří i Frank a Karin. Jejich skupina vyvíjí činnost od podzimu loňského roku. Začali jednak budovat knihovnu s mirovou tématikou, pořádají přednášky, píší protestní dopisy státním orgánům a Erichu Honeckerovi /např. proti volební pra-

xi v NDR, proti zákazu sovětského časopisu Sputnik, k událostem v Čině vyjádřili nesouhlas s tím, že oficiální místa v NDR převzala stanovisko čínského vedení/. Ze strany státních orgánů, na které se obrátili, nezaznamenali žádnou reakci. Odezvou zatím byly jen problémy v zaměstnání.

... ve dnech 10. a 14. srpna se dvěma člany polského hnutí Svoboda a mír /WiP/ Krystynou Krauze a Lechem Parellom. Výsledkem tohoto setkání bylo společné prohlášení WiPu a NMS:

Frohlášení o spolupráci WiPu a NMS

Ve dnech 10. a 14. srpna 1989 jsme se sešli v Praze, abychom se informovali o dění v neoficiálním mirovém hnutí v Polsku a Československu. Setkání se zúčastnili dva aktivisté z polského hnutí Svoboda a mír /WiP/ a aktivisté Nezávislého mírového sdružení.

WiP se stal po svém sjezdu na konci června tohoto roku federací regionálních skupin a ve svém základním prohlášení vychází z principu non-violence /nenásilí/, antimilitarismu, potřeby tolerance, ochrany životního prostředí a odmítání trestu smrti.

Nezávislé mírové sdružení je podle svého základního prohlášení pro demilitarizaci společnosti, otevřenosť, důvěru a toleranci.

Diskuse potvrdila, že naše stanoviska jsou velmi podobná a zajímají nás stejné problémy. Dohodli jsme se na konkrétní spolupráci WiPu a NMS v těchto směrech:

- 1/ uzákonění práva na odleprení vojenské služby z důvodů svědomí
/v Polsku již byla pro odpírače zavedena náhradní civilní služba, v Československu jsou však doposud odpírači trestáni vězením/
- 2/ různé ekologické problémy
/v současné době - protest proti výstavbě koksovny ve Stonavě/
- 3/ vězňové hrenic
/aktivita směřující k zaručení práva na svobodu cestování, odstranění stávajících bariér, které znemožňují kontakty mezi lidmi/
- 4/ koordinace podepisování individuálních dvoustranných paktů o neagresi
/jde o neformální smlouvy uzavírané mezi občany různých států/
- 5/ ujasnění postoje k trestu smrti /průzkum veřejného mínění/

Považujeme za důležité, aby se taková setkání konala častěji a abychom se průběžně informovali o své činnosti, případně koordinovali různé akce.

V Praze 14. srpna 1989

za WiP: Krystyna Krauze
Lech Parell

za NMS: zástupci Hana Holcnerová,
Jan Chudomel, Jana Petrová,
Ruth Šormová
Josef Kuhn, Hana Marvanová,
Martin Šmid, Radek Zeman

